

Hemvärnet

Nationella Skyddsstyrkorna

NUMMER 1 FEBRUARI 2009

**ARMÉINSPEKTÖREN:
VI MÅSTE FINNAS
I HELA LANDET**

Ingen degradering av befäl

Rakel säkrar sambandet

Kartläggs av extremister

MED SIKTE PÅ FRAMTIDEN

**- färre bataljoner, soldater
och utbildningsgrupper**

**- längre tjänstgöring, bättre
utrustning och mer resurser**

Välkommen åter till ett nytt spännande och utvecklade år

FOTO: ANDERS KÄMPE

PRECIS NÄR FÖRSVARSDEBATTENS vågor går höga har Försvarsmakten lämnat sitt underlag till regeringen inför vårens inriktningsproposition. Försvarsmaktens underlag är svar på de planeringsanvisningar som Försvarsmakten fick av regeringen i november. Arbetet har varit en svår konst. Ambitionerna är höga på tillgänglighet, närväro och kvalitet, samtidigt som den givna ekonomin är i realiteten mindre än tidigare. Försvarsmaktens möjligheter att som ett "vanligt företag" strukturrationalisera är låst. Allt detta sammantaget har tvingat ÖB till kraftfulla prioriteringar. Att prioritera är nästan alltid att välja bort. Allt detta har du säker tagit del av genom mediadebatten. Vad innebär då det underlag som Försvarsmakten lämnade den 30 januari för oss i de nationella skyddsstyrkorna – hemvärvnet.

VI OMFATTAS i förslaget av en volym på 22 000 fördeplat på 40 hemvärnsbataljoner. Vi skall ha lokala och regionala uppgifter. Vi har till uppgift att skydda och bevara viktiga, såväl militära som samhällskritiska, funktioner och infrastruktur. Vår förmåga till samverkan med olika samhällsinstanser skall förbättras. Vår förmåga utvecklas med kompetenser inom fältarbeten och vi skall också bli duktiga på basskydd, allt detta utöver vad vi kan sedan tidigare. Hemvärvnet kommer därmed att bilda en viktig nationell territoriell basplatta.

Vi kommer att få möjligheten att direktutbilda till hemvärnsförband i militärdemografiska underskottsområden.

Vi kommer att genomföra en reformering av vårt ersättningssystem så att vi tillvaratar hittills gjorda erfarenheter samtidigt som vi skapar förutsättningar för en bra övergång till hemvärns-KFÖ-systemet 2010. Vi kommer att bygga ett nytt avtalssystem som bygger på tjänstgöringsdagar i stället för timmar. Systemet kommer dock att ge optioner för den enskilde genom att man kan teckna sig för varierat antal dagar. I planen ligger också tillräckligt med ekonomiska medel för att genomföra en kvalitativt bra övningsverksamhet.

DEN MATERIELLA förnyelsen är god. Vi kommer att tillföras soldatutrustning, nya fordon, mörkermateriel, lednings och sambandsmateriel samt CBRN-materiel till vissa enheter. Kom nu bara ihåg att detta är Försvarsmaktens materielplan och är inte detsamma som omedelbara leveranser. Sammantaget anser jag att resultaten för de nationella skyddsstyrkorna är det bästa möjliga givet den ekonomiska ram som Försvarsmakten haft att förhålla sig till.

I Försvarsmaktens underlag 2009-01-20 har det dock uttryckts som om det finns två kategorier, nationella skyddsstyrkor och hemvärvn, det vill säga två förbandskategorier. Detta är mycket olyckligt och har inget förädlings- eller mervärde. Dessutom strider synsättet med det sätt som inte minst såväl försvarsberedning som försvarsminister uttryckt sig. För mig är alla soldater ingående i nationella skyddsstyrkor.

Det kommer dock, om statsmakterna tar denna plan att bli fråga om en omstrukturering, jag vill här understryka att det inte är frågan om att "sparka" ut någon från hemvärvnet – tvärtom *alla kommer att behövas!!!*

UNDER HÖSTEN har genomförts två stycken seminarier med ungdomsledare. Detta är ett sätt att lyfta fram ungdomsverksamheten inom såväl hemvärvnet som de frivilliga försvarsorganisationerna. Jag är mycket glad och inspirerad över den entusiasm och kreativitet som varit på dessa seminarier. Min bedömning är att ungdomsverksamheten kommer att få en starkt ökad betydelse inom bara något eller några år. Mot bakgrund av inrikningen på personalförsörjningen till Försvarsmakten, som skall bygga på frivillighet kommer det att vara av största vikt att tidigt hitta de som vill gå in i systemet för att utbilda sig till soldat, officer eller hemvärnssoldat och här kommer all ungdomsverksamhet att få betydelse. Frågan lyfts också fram på ett tydligt sätt i den i höstas avlämnade frivilligutredningen. Sammantaget innebär detta för oss att vi på ett positivt sätt skall se över regelverk, inrikningar och utbildningsplaner för denna verksamhet. I mitt synsätt skall inte en enskild organisation ha ansvaret utan alla krafter och organisationer skall, under ett gemensamt regelverk arbeta med dessa frågor. I Försvarsmakten måste finnas ett tydligare huvudmannaskap i denna fråga än i dag.

I BÖRJAN PÅ ÅRET diskuterades förekomsten av nazister i hemvärvnet. Jag vill här tydligt och klart deklarera att sådana yttringar, antidemokratiska krafter eller andra som inte följer försvarsmaktens värdegrund, inte har någon plats i hemvärvnet. Hemvärvnet är satt att värva befolkningens demokratiska rättigheter. Vi skall inte vara någon "plantskola" för sådan verksamhet. Vi har ett bra antagningssystem och det är viktigt att "kamratuppmärksamheten" sedan fortsätter för att undvika att människor hamnar fel.

Väl mött på kommande övningar!

ROLAND EKENBERG
Rikshemvärnschef

Hemvärvnet

Nationella Skyddsstyrkorna

NR 1 FEBRUARI 2009. ÅRGÅNG 69

BESÖKSADDRESS

Banérsgatan 62, Stockholm

POSTADRESS

Tidningen Hemvärvnet

107 85 Stockholm

Tel: 08-788 75 00

Fax: 08-664 57 90

REDAKTION

Chefredaktör

och ansvarig utgivare:

Ulf Ivarsson

Stf ansvarig utgivare: Lars Brink

Tf. Chefredaktör:

Therese Åkerstedt

Tel: 08-788 97 38

E-post:

therese@akerstedt.org

Reporter: Per Lunqe

Tel: 08-788 95 81

E-post: per.lunqe@live.se

Redaktionsassistent:

Pia-Lena Jansson

Tel: 08-788 97 15

E-post:

pia-lena.jansson@mil.se

Grafisk form och layout:

Barbro Forsberg Grafisk form

barbro.forsberg@bazaar.se

PRENUMERATION

Helår/5 nummer: 100:-

Postgiro: 456177-5

Utlandsprenumeration: 200:-

ANNONSBOKNING:

E-post:

patric.vedin@newsfactory.se

UTGIVNINGSPLAN

Nummer	Manusstopp	Utkommer
2	2/3	24/4
3	4/5	18/6
4	17/8	2/10

TS-kontrollerad upplaga 2008:
30 800 ex

Tryck:
Södermlands Grafiska AB, 2009

För icke beställt material
ansvaras inte. Författarna till
insända artiklar förutsätts
godkänna att texter och bilder
läggs ut på tidningens hemsida.

5

BILKÅREN

20

21

26

30

37

5-20 NYHETER

5 Ingen degradering

Det nya gradsystemet med specialistofficerare innebär inga stora förändringar för hemvärvnet.

6 Vassare hemvärv

Färre bataljoner och soldater. Men längre tjänstgöring, bättre utrustning och mer resurser. Hur ser Försvarsmakten på hemvärvnets framtid – utvecklingen till Nationella Skyddsstyrkorna?

14-15 Skarpare skyttar

Försvarsmakten behöver fler prickskyttar – något som kan påverka hemvärvnets skarpsskyttar.

20 Rakel efterlängtad

Det digitala radiosystemet Rakel ska levereras till Försvarsmakten. Något som även kan komma hemvärvnet till godo.

21 Krig i Bogaland

En pansarbandvagn slås ut av pansarskott. Vi var med när några insatsplutoner krigade mot de värnpliktiga på Livgardet.

24 Bataljonernas hjärnor

Staber ska snabbt kunna verka. Kryptapparat 302 ger säkert samband.

26 Trygg landstigning

I skärgården lär sig förbanden utnyttja stridsbåt 90.

28 Alla kan öva på Kosta

Försöken med KFÖ-veckor fortsatte i Småland och soldaterna fick öva både stridskjutning på skjutfält och konflikthantering i byggelse.

30 Framtidens soldater

Hemvärvnets ungdomsutbildningar kommer få stor betydelse för det framtida rekryteringsarbetet. Men ska ungdomarna syssla med scouting eller stridsövningar?

34 Vän med kylan

I Dalarna lär sig ungdomarna klara vintern.

36 Utbyte motiverar

I norr laddar insatsplutonerna för vinterns stora övning: Cold Response i Norge.

37 Kultur

En av Sveriges främsta krigsveteraner har avlidit. Vi besöker även hemvärvnets vagga och lär dig packa rätt inför fjällresan.

42 Debatt

Arméinspektör Berndt Grundevik förordar markförband, och ett kvalificerat hemvärv, i hela landet. Blir hemvärvnsbefäl diskriminerade och finns det ett A- och B-lag i hemvärvnet?

44 Svår lott

Nya riksloftachefen Annette Rihagen har stora utmaningar framför sig.

Se till att kylan
och snön blir
din vän.

ILLUSTRATION:
GÖSTA LINDWALL

TIDNINGEN HEMVÄRVNET PÅ INTERNET: www.tidningenhemvarnet.se

Hemvärvnet går mot ljusare tider

FOTO: PER LUNQE

NÄR NI FÅR tidningen i handen börjar bilden av hemvärvnets framtid att klarna. Även om Försvarsmaktens underlag innehöll några oklarheter är det i grunden positivt. Och det kan ni tacka era folkvalda politiker för. Med ett brett politisk stöd kommer en halvering av hemvärvnet knappast att bli aktuellt. Däremot kommer hårdare krav, med en tjänstgöring i dagar i stället för timmar, säkert tvinga flera att sluta. Men för att bli en bottenplatta i Sveriges försvar krävs väl samövade förband och det är svårt att uppnå med 20 timmar per år. Med mer övningstid finns det även plats för mer kvalificerade övningar, något jag tror att merparten av er efterfrågar.

Det kommer även i fortsättningen finnas möjlighet för de som vill göra mindre tid. Skillnaden blir att merparten av förbanden blir som insatskompanierna medan det vanliga hemvärvnet blir en mindre del. Givetvis måste alla få namnet Nationella Skyddsstyrkorna.

NÄR TJÄNSTGÖRINGSTIDEN ändras blir även ett nytt ersättningssystem aktuellt. Något som säker är efterlängtat, även om målsättningen inte är att tjäna pengar ska man inte heller förlora på att göra en insats för Sveriges försvar. Systemet med KFÖ-veckor har fått en del kritik, men med ett bättre ersättningssystem behöver förhopningsvis ingen uteblivit ekonomiska skäl.

Den stora frågan även i framtiden är hur hemvärvet ska klara rekryteringen. Direktutbildningen som

legat i träda kommer med all sannolikhet att återupptå. Till skillnad från resten av Försvarsmakten är hemvärvnet beroende av lokal rekrytering för sin överlevnad.

Ett orosmoment är att vissa utbildningsgrupper kan bli övertaliga enligt Försvarsmakten. Även där gäller det att ha is i magen, politikerna vill ha kvar hemvärvnet i hela landet och än är frågan inte avgjord.

DET FINNS DOCK gott om glädjeämnen, redan i år får hemvärvnet mer pengar att öva för och ska hemvärvnet utvecklas till Nationella Skyddsstyrkorna måste resurserna öka ännu mer. Även på materielsidan utlovas förbättringar och efter förra årets ekonomiska kris börjar ny materiel så sakta sippa ut även till hemvärvnet.

Det mesta lutar även mot att namnet Hemvärvnet går i graven, efter snart 70 år i rikets tjänst. När resten av Försvarsmakten går mot en yrkesarmé är det viktigt att vi inte glömmer bort hemvärvnets huvudsyfte, att frivilligt värna våra hem och vårt land.

Även här på tidningen blir det stora förändringar. Nuvarande chefredaktören Ulf Ivarsson går i välförtjänt pension efter lång och trogen tjänstgöring. Vem som tar över rodret får ni reda på i nästa nummer men ni kan redan nu passa på att ge era åsikter och önskemål om hur tidningen och hemvärvnet kan utvecklas.

Therese Åkerstedt, Tf chefredaktör

Ulf lämnar med saknad

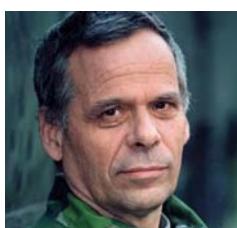

FOTO: ANDERS KÄMPE

CHEFREDAKTÖREN Ulf Ivarsson slutar den 1 april efter nästan tio år som ansvarig. Ulf går då helt på eget initiativ i förtida pension.

– Särskilt i början då tidningen var underbemannad var det tungt att producera en tidning med höga kvalitetskrav. Så småningom rättade Roland Ekenberg och rikshemvärvnsrådet till bristerna och idag är det balans mellan uppgifter och resurser.

HÖSTEN 1999 gjorde Ulf med hjälp av formgivaren Peter Hennix om tidningen från grunden och därefter har både form och innehåll successivt förbättrats.

I flera enkäter har läsarna gett mycket höga betyg.

– Men det går inte att slå sig till ro och jag har stor förväntning på att redaktionen kan göra ännu ett lyft. De ständiga förändringarna i hemvärvnet gör att även tidningen behöver förnyas, säger Ulf, som också tar farväl av journalistyrket efter 40 år i branschen.

– Det känns lite vemodigt att sätta punkt och det jag saknar mest är alla goda vänner och fina upplevelser jag fått under mina otaliga turnéer i Hemvärvnsverige.

Ulf Ivarsson, chefredaktör

GRADER/GRADBETECKNING

Vissa grader gäller bara för hemvärvnets soldater, markerat hv. Frivilligpersonalens kriterier är markerade friv. De grader som inte gäller för hemvärvnet och frivilligpersonalen är inte med i listan.

OF 3 Major/en krona och en stjärna

Hv: Bataljonchef. Urvalsbefattning (beslut av rikshemvärvnschef)

OF 2 Kapten/tre stjärnor

Hv: Kompanichef/bataljonchef

OF 1 Fänrik/Löjtnant/1-2 stjärnor

Hv: Plutonschef/kompanichef

OR ÖVRIGA GRADER:**OR 7 fanjunkare/2 stjärnknappar**

Hv/Friv: Mycket rutinerad med flera års tjäntsgöring i befattning och fackområde/Urvalsbefodran (beslut av rikshemvärvnschef)

OR 6 sergeant 1klass/1 stjärna

Hv: Rutinerad. Instruktör.

Urvalsbefodran

Friv: Tjänstegrensöföretärdare bataljon

OR 5 sergeant/3 vinklar

Hv: Gruppchef/instruktör grundutbildad
Friv: Gruppchef/ instruktörsutbildning

OR 4 korpral/2 vinklar

Hv/friv: Gruppchef/ gruppchefskurs

OR 2 menig 1 klass/1 streck/2år, max 4 streck

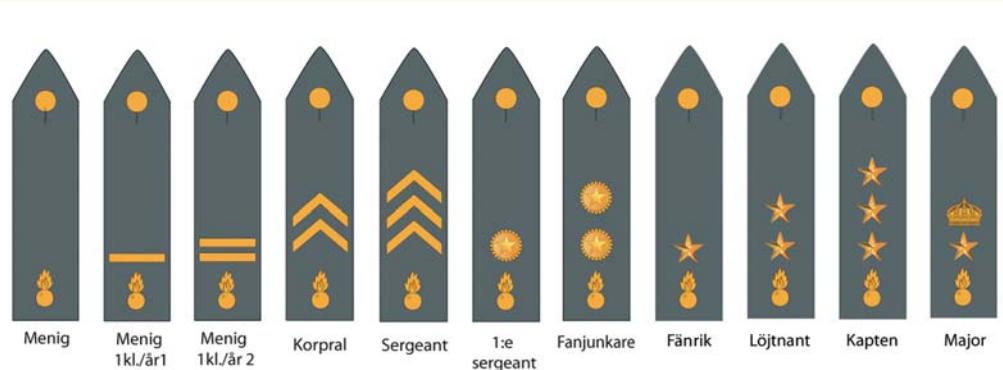
Hv/friv: Menig

OR 1 menig/ingen beteckning

Hv/friv: Under utbildning

Ingen degradering av befäl

Det nya tvåbefälssystemet som infördes vid årsskiftet får konsekvenser även för hemvärvnet. Men det blir ingen degradering av de nuvarande befälen enligt det beslut rikshemvärvnschefen fattat. Förändringen innebär också att de meniga soldaterna får tjänstetecken efter antalet tjänsteår.

I samband med att det nya tvåbefälssystemet infördes ändrades även uniformsreglementet. Så här ser graderna ut på axelklaffarna till uniform m/87. På fältjacka m/90 är gradbeteckningen invävt i bronsfärg och bärts på vänster kragsnibb. Byte till nya gradbeteckningar görs enligt order från respektive utbildningsgrupp.

■ Syftet med det nya systemet är att få officerare med en djupare kunskap inom ett begränsat område, så kallade specialistofficerare (OR). Till denna kategori räknas även en del av hemvärvnets personal, inklusive personal från de frivilliga försvarsorganisationerna. De som i dagsläget har graderna fänrik till och med major påverkas inte alls.

Fanjunkare och sergeanter i hemvärvnet som befördrats före

nyår är även i fortsättningen fanjunkare (nivå OR 7), respektive sergeant 1klass (OR 6). Redan utnämnda furirer och överfurirer blir sergeant (OR5).

STRECK VARTANNAT TJÄNSTEÅR

När en soldat är klar med sin utbildning och skriver kontrakt med hemvärvnet får han eller hon ett streck, därfter får soldater ytterligare ett streck varannat tjänsteår, maximalt fyra

streck. De som antagits i hemvärvnet före 2007 får därför två streck, de som varit med sedan 2005 får tre och de som varit med sedan 2003 får maximalt fyra streck.

De nya uniformsbestämmelser som just kommit ut reglerar hur de nya gradbeteckningarna ska bäras, utbytet av gradbeteckningar sker dock enligt senare order.

THERÈSE ÅKERSTEDT

Vem vill du se i rådet?

■ En valberedning som ska vaska fram lämpliga kandidater till det nya rikshemvärvnsråd som väljs i år vid tinget har utsetts vid viceordförandekonferensen.

Sammankallande i valberedningen är Görgen Lundgren. Ordningen är den att varje hemvärvnsråd föreslår minst två personer som bedöms vara lämpliga att verka i rikshemvärvnsrådet. Förslagen sänds med en kortfattad meritförteckning till valberedningen senast 1 juni i år.

LEDAMÖTERNA**I VALBEREDNINGEN ÄR:**

Görgen Lundgren, Norrbotten
gop.lundgren@tele2.se

Jerker Åblad, Skaraborg
jerker.ablad@telia.com

Per Johansson, Stockholm
perijohansson@telia.com

Lars Olsson, Skåne
onl@hem.utfors.se

Roland Treding, BohusDal
treding@spray.se

Bilkårister välkomnar män

■ SKBR, Sveriges Kvinnliga Bilkårs Riksförbund, tog ett historiskt beslut på sin extra riksstämma. Numera är kravet för medlemskap i Bilkåren könsneutralt vilket innebär att även män är välkomna.

– Organisationen behövde en förändring och vi har pratat om det i två och ett halvt år. Vi har tänkt på Försvarsmaktens värdegrund. Avtalsuppfyllnaden är också för låg och vi är tvungna att öka vårt rekryteringsunderlag för att uppfylla de krav som ställd på oss, säger riks bilkårcchef Reidun Eklöw.

Det nya emblemet.

Mindre men vassare

Den 30 januari presenterade Försvarsmakten sitt underlag till försvarspropositionen. Förslaget innebär att dagens hemvärn utvecklas till nationella skyddsstyrkor och 20 av nuvarande 60 bataljoner tas bort. Personalen minskas samtidigt till cirka 22 000 jämfört med tidigare cirka 30 000.

■ Av de 22 000 ska merparten utvecklas till Nationella skyddsstyrkor, bestående av cirka 16 600 personer, inklusive 4 200 frivillig avtalspersonal. Styrkan byggs upp av personal som idag har hemvärns- och frivilligavtal. Övriga cirka 6 000 personer, varav cirka 3 000 frivillig avtalspersonal, "kan användas för till exempel bevakningsuppgifter".

AVTAL

Soldater i Nationella Skyddsstyrkorna har avtal motsvarande

dagens hemvärnsavtal men kan även delta vid övningsverksamhet för stående och kontrakterade förband. Försvarsmakten poängterar vikten av bra relationer för att öka rekrytering till och från insatsförbanden.

UPPGIFTER

Till uppgifterna hör "skydd och bevakning av skyddsvärda militära objekt (bland annat basområden) och verksamheter, samt samhällsviktig civil infrastruktur". Nationella skyddsstyrkor-

na ska även kunna ytövervaka och vid behov kunna stödja samhällets krishantering såväl i fred som vid kris och krig.

"De nationella skyddsstyrkorna ska utveckla kapacitet inom exempelvis fältarbete. En materiell förnyelse och utveckling genomförs, främst avseende sambands- och ledningsmateriel, fordon, materiel för mörkerkapacitet och skydd mot CBRN inklusive begränsade möjligheter att med delar av förbanden verka i kontaminerad miljö. Därutöver fullföljs utveckling av personlig utrustning. Förbanden i de nationella skyddsstyrkorna ska vara intraoperabla med övriga insatsorganisationer."

UTVECKLING

"De nationella skyddsstyrkorna ska utveckla kapacitet inom exempelvis fältarbete. En materiell förnyelse och utveckling genomförs, främst avseende sambands- och ledningsmateriel, fordon, materiel för mörkerkapacitet och skydd mot CBRN inklusive begränsade möjligheter att med delar av förbanden verka i kontaminerad miljö. Därutöver fullföljs utveckling av personlig utrustning. Förbanden i de nationella skyddsstyrkorna ska vara intraoperabla med övriga insatsorganisationer."

REKRYTERING

Efter grundutbildningen på tre månader förväntas cirka 500 avsluta sin utbildning och gå till Nationella Skyddsstyrkorna.

FÄRRE UTBILDNINGSGRUPPER

"Ett nytt personalförsörjnings-system och en rationellare utbildning av nationella skyddsstyrkor och hemvärnsförband medför reduceringar i behovet av utbildningsgrupper."

Nu är det upp till politikerna att besluta om vilka delar av Försvarsmaktens förslag som blir verklighet. Propositionen om Försvarsmaktens framtid inriktning är planerad till 17 mars men kan bli försenad om de politiska partierna inte kommer överens. Propositionen ska träda i kraft 2010 och fullt genomförda kommer förändringarna att vara 2014.

Ökad kvalité och mer pengar

Överbefälhavaren Håkan Syrén ger Försvarsmaktens syn på hemvärnet och den nya insatsorganisationen.

■ Insatsorganisationen kommer att kunna sättas in på betydligt kortare tid än ett år, och det kostar pengar, det är en mycket stor förändring, poängterade han på presskonferensen.

– Hemvärnet kommer att ha en betydligt högre kvalitativ nivå än i dag. Vårt förslag är ett nationellt hemvärn på 22 000 personer.

Många politiker har gett sitt stöd för att ha kvar nuvarande numrering på cirka 30 000, ändå väljer Försvarsmakten att minska antalet soldater till 22 000?

– Det handlar om kvalité, hemvärnet håller i dag en hög kvalité men jag vill öka den ytterligare. Vi måste även ha en rekryteringsbas för att kunna

fylla hemvärnsförbanden.
Kommer hemvärnet/nationella skyddsstyrkorna att finnas kvar i hela landet?

– Det kommer verkligen finnas kvar i hela landet, jag har tagit ett personligt engagemang i frågan och lyssnat på rikshemvärnschefen.

Ni säger att hemvärnet ska utvecklas till nationella skyddsstyrkor, och att materiellet ska förbättras. Kommer hemvärnet att få mer resurser för att kunna finansiera detta?

– Det blir ett substansiel tilllägg i hemvärnets budget för att möta den typen av krav, avslutar ÖB.

TEXT: THERESE ÅKERSTEDT

FOTO: ANDERS KÄMPE

Mer pengar för pengarna. Överbefälhavaren lovar ökade resurser när hemvärnet ska utvecklas till Nationella Skyddsstyrkorna.

Höjning av dagpenning

■ Den högsta möjliga dagpenningen har höjts till 792

kronor om dagen, motsvarande en månadslön på 26 750 kronor. Dagpenningen är 90 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten.

Dagersättningen är som tidigare 72 kronor om dagen och

betalas bara ut när man gjort minst 6 timmar under ett kalenderdygn.

Soldater som gör 20 timmar, i enlighet med sitt kontrakt, får premien för fullgjort avtal på 216 kronor samt 72 kronor

för varje kalenderdygn de tjänstgjort minst 6 timmar.

Vid frågor kontakta: Kent Wahlgren på Frivilligavdelningen, 08-788 87 41.

"Hemvärvnet fortfarande efterfrågat"

Rikshemvärvnschefen Roland Ekenberg är i grunden positiv till förslaget om hemvärvnets nya inriktning. Vissa ändringar kan dock bli aktuella innan allt klubbas.

■ – Nationella Skyddsstyrkorna-Hemvärvnets volym ska givetvis svara mot de operativa och tak-tiska uppgifterna och mot Försvarsmakten ekonomi samt kunna personalförsörjas och ge hög kvalité i utbildningen. Försvarsmakten förslag uppfyller det och är den bästa avvägda lösningen, säger Roland Ekenberg.

– Nationella Skyddsstyrkorna-Hemvärvnet kommer fortsätta att vara en lika, eller ännu mer efterfrågad resurs i framtiden. Vi fortsätter att lösa det vi är bra på, skydda, bevakा, ytövervaka och ge stöd till det civila samhället. Det gör vi genom bra utbildning, bra utrustning och ett bra ersättningssystem. *En annan stor förändring som kommer att föreslås gäller tjänstgöringen?*

– De moderna Nationella Skyddsstyrkorna kommer att övergå till tjänstgöringstid i dagar istället för i timmar. Det medger längre, sammanhållande övningar. Det kommer fortfarande att finnas möjligheter att göra olika mycket tid beroende på den enskildes intresse och förmåga.

Mer pengar till lösplugg?

Hur påverkar det övningarna?

– Det är oerhört viktigt att kunna verka i förband och ha långa övningar. Det nya övningsupplägget med KFÖ-veckor passar väldigt bra i den nya inriktningen. Även om KFÖ-veckor införs permanent kommer det finnas andra övningar spridda över hela året.

Ett resultat av detta är att ett nytt ersättningssystem blir aktuellt.

– Vårt nuvarande ersättningssystem har vissa nackdelar om man tjänstgör flera dagar i följd. Vi ska göra en utredning under året som förväntas vara klar till 2010.

Kommer det att bli tjänstgöringsplikt?

– Plikt är inte aktuellt, vi har frivillig tjänstgöring. Försvars-

makten övergår till det system vi haft sedan 1940. Den bärande tanken bevaras, att ta tillvara på den frivilliges intresse av att delta i försvaret av landet.

Hur ska man klara rekryteringen?

– Nationella Skyddsstyrkorna kommer att personalförsörjas på flera olika sätt, dels genom soldater som tidigare varit anställda eller kontrakterade, dels genom soldater som gör ett aktivt val att gå till hemvärvet efter grundutbildningen.

Blir det aktuellt att säga upp avtal?

– Vi ska omstrukturera till 40 bataljoner men alla som är hemvärnssoldater i dag behövs i den nya organisationen, vi kommer inte att säga upp några kontrakt. Även hemvärnsmusiken och hemvärnsungdomarna

kommer att vara kvar.

Vad händer med personalen i de frivilliga försvarsorganisationerna?

– De bidrar fortfarande med ett väldigt viktigt tillskott av specialister i olika tjänstegrenar och funktioner.

Vilka andra förändringar kan bli aktuella?

– Vi behöver fler beredskapsgrader där man kan kalla in Nationella Skyddsstyrkorna-Hemvärvnet att tjänstgöra, förutom "hemvärvnslarm" och "hemvärvnsberedskap" som används vid fara för krig. Exempelvis "hemvärvnsinsats" när Försvarsmakten behöver utökad bevakning eller vid hot mot civila skyddsobjekt. "Hemvärvnsstödinsats" kan bli aktuellt vid stora naturkatastrofer.

Hur ställer du dig till utökade befogenheter för hemvärvnets skyddsvakter?

– Utökade befogenheter måste följas av lämplig utbildning, i så fall är jag mycket positiv. Hemvärvnet ska göra det de är bra på, bevakा skyddsobjekt.

TEXT: THERESE ÅKERSTEDT

FOTO: STAFFAN CLAESSEN

Skyddsvakter testas av Halvar

■ Alla prover av skyddsvakts-träningsanläggningen Halvar är nu klara och utbildningsanvisningar är skrivna. Den ska även godkännas som utbildningsmateriel inom Försvarsmakten. Redan före jul hade en del utbildningsgrupper bokat anläggningen för att utbilda sina skyddsvakter.

– Det är ett ypperligt hjälpmittel och vi kommer mycket närmare verkligheten. Det är stor efterfrågan på anläggningen och på våra instruktörer, i vissa fall har vi varit tvungna att säga nej, säger Magnus Norhult på Hemvärvnets stridsskola.

Vecka 13 kommer ett tiotal

officerare från utbildningsgrupperna att utbildas så att de kan låna anläggningen och verka som instruktörer utan hjälp av HvSS.

En anläggning kostar runt 700 000 och är enkel att transportera.

– Tyvärr har vi inte pengar att köpa två anläggningar till, det skulle underlättat betydligt eftersom vi då skulle kunna ha anläggningar även i norra och södra Sverige. Alla soldater, inte bara i hemvärvnet, kan utbildas med hjälp av Halvar. Även om man inte ska bli skyddsvakt måste alla kunnastå post.

Uppdrag snökaos - en enkel ekvation

■ När snön drev in över Norrtälje kommun gick förfrågan från räddningstjänsten till Roslagens hemvärnsbataljon: Har ni bandvagnsförare?

Svaret blev på stående fot: Ja. Så under merparten av ett dygn körde åtta hemvärnssoldater räddningstjänstens bandvagnar till ensliga gårdar i Norrtälje-området.

Bengt Wijkström är chef för Roslagens hemvärnsbataljon:

– Räddningschefen har till förfogande bandvagnar, men inte tillräckligt med förare i den situation som uppstår. Vi har inga egna bandvagnar, men förare. Ekvationen är

enkel att lösa, säger han.

Hemvärnssoldaterna körde ut till ensliga gårdar där äldre män prioriterades.

– Det var äldre som inte orkar skotta och ta sig till affär och apotek, säger Gunnar Kanold som var MIC på insatsen.

Hemvärnssoldaterna fick ersättning enligt deltidsbrandmannavalet och det var inte första gången bataljonen stöttade räddningstjänsten i Norrtälje.

– Räddningschefen är mycket nöjd med vårt samarbete, säger Bengt Wijkström.

PER LUNQE

"En bottenplatta för det svenska försvaret"

Folk och Försvars kongress i Sälen blev startskottet för en förnyad debatt om Sveriges försvar. Den enade front som försvarsberedningen tidigare visat upp fick tydliga sprickor.

■ Försvarsminister Sten Tolgfors poängterade vikten av ett mer användbart försvar. Reformer av armén är tyngdpunkten i förändringsarbetet och den speciella utlandsstyrkan kommer att avvecklas. I stället formeras försvaret i bataljonstridsgrupper som i princip ska kunna sättas in var som helst. Samma förband ska vara tillgängliga för insatser både nationellt och internationellt. Snabbhet och tillgänglighet är

ledord för de stående förbanden.

SNETT OCH FORT

– Vi pratar timmar och dagar. När det går snett, går det snett väldigt fort, säger Tolgfors som tar upp Georgien som exempel.

Även de kontrakterade förbanden, dit hemvärvnet inte räknas, ska vara tillgängliga inom ett år.

– Hemvärvnet fortsätter att utvecklas mot nationella

skyddsstyrkor. De utgör en viktig komponent i insatsorganisationen.

Pliktutredningens förslag om att avskaffa värnplikten i fred och istället bygga på frivillighet, alltså yrkessoldater, beskrev han som mer effektivt. Efter en kort grundutbildning fortsätter de som är intresserade och lämpade med en specialistutbildning.

– De som inte går vidare inom försvarsmakten är rekryteringsbara för Hemvärvnet/Nationella Skyddsstyrkorna, liksom de som gjort tjänst i stående eller kontrakterade förband, tillägger han.

Under den efterföljande presskonferensen använde han hemvärvnets tremånadersutbildning, GSU Hv, som exempel på hur effektiv korttidsutbildning kan vara. Värnpliktiga gör 400 timmar under motsvarande tidsperiod – de blivande hemvärvnsoldaterna 600. Även den höga procentandelen kvinnor

"Hemvärvnet kan bli en rejäl resurs"

Utökade befogenheter vid stöd till samhället, fortsatt korttidsutbildning och ingen minskning av antalet soldater. Folkpartiets Allan Widman hade tydliga åsikter om hemvärvnets framtid när tidningen intervjuade honom på Folk och Försvar.

■ – I vissa fall som vid allvarlig terrorism kan Försvarsmakten hjälpa till, men det är i mycket begränsade fall. Vi har uttryckt en önskan om att förbättra regelverk så att hemvärvnet kan bli en rejäl resurs vid till exempel avspärrningar, säger Allan Widman och nämner som exempel en olycka för några år sedan då stora delar av centrala Göteborg behövde spärras av.

Där valde man att inte använda hemvärvnet.

I dag kan hemvärvnet inte användas vid tillfällen där man riskerar våld mot civila, vill ni ändra på det?

– Ja, är hans korta och tydliga svar.

Folkpartiet skriver i sin försvars politiska rapport "Ett starkare svenska försvar" som presenterades i Sälen att insatsorganisationen, liksom hemvärvnet, inte ska minska i nästa inriktningsbeslut och att markstridskrafternas andel av insatsorganisationen ska öka. Allan

Allan Widman vill se ett starkare svenska försvar.

Widman har varit ordförande för den arbetsgrupp som tagit fram rapporten.

– Vi är mycket tydliga, efter 15–20 år när numerären i in-

satsorganisationen minskats så väljer vi att behålla den handlingsfrihet som hemvärvnet utgör i dag. Ett stort problem i försvarsdebatten är att mänskor inte har klart för sig för vad hemvärvnet är i dag: yngre, mer kompetent, bättre utrustade och rörliga, säger Allan Widman.

Få politiker och tjänstemän närmare, eller vet om, den roll hemvärvnet har när det gäller stöd till det civila samhället?

– Det är en trend hos myndigheter att heller se till sin egen verksamhet. Stödet till det civila samhället är en nationell dimension som ökat i betydelse. Övriga Försvarsmakten gav mer eller mindre upp uppgiften att stödja det civila samhället.

Hemvärvnet kan i en kritisk situation ta fram många män och kvinnor som är självgående och kan stödja andra.

Hur ställer du dig till ett namnbytte till Nationella Skyddsstyrkorna?

– Enligt min uppfattning är hemvärvnet en nationell skyddsstyrka, sedan är det inget fel om hemvärvnet byter namn till något som bättre speglar den roll de fyller. Det kan även skapa ett intresse och en nyfikenhet för verksamheten. Den består inte av 62-åriga män med mauser gevär – där har hemvärvnet haft svårt att nå ut. *Hur kan hemvärvnet utvecklas?*

– Direktutbildningen som skett bör fortsätta. När det gäller Gotland är det viktigt att det finns bra förband utgrupperade och då faller tankarna på hemvärvnet. Varje man och kvinna på Gotland som fyller de psykiska och fysiska kraven ska erbjuda korttidsutbildning för att bli en del av de nationella skyddsstyrkorna. Det är något vi kan sätta igång nu och som är rationellt ur förmågesynpunkt och ur ekonomiskt synvinkel.

THERESE ÅKERSTEDT

på utbildningen i Dalarna framhöll han som ett bra exempel.
Hur ska hemvärvet utvecklas?

– Motorn i hemvärvet är att värna hembygden. Jag tror att det nya rekryteringssystemet i Försvarsmakten kommer att öka kvalitén på soldaterna och åldersspannet i hemvärvet medför dynamik, säger Sten Tolgfors, och tillägger att man ska se över kontraktsutformningen.

Att hemvärvet har en plats i hans framtidsvisioner är tydligt.

– Hemvärvet kommer att vara en bottenplatta för det svenska försvaret, avslutade försvarsministern.

ÖSTERSJÖN ALLT VIKTIGARE

Medan försvarsministern talade om att vässa försvaret vill Folkpartiets partiledare Jan Björklund se ett omtänkande

Försvarsminister Sten Tolgfors vill se ett försvar med snabba, lätt tillgängliga förband.

i den svenska försvars politiken.

– Jag menar att vi nu har nått en vändpunkt där den svenska nedrustningen inte längre bör fortsätta.

– Vi måste kunna mobilisera fler soldater, förband och brigader än i dag.

Att avskaffa brigaderna var enligt honom ett misstag och Sverige måste öva för att ha en brigadstridsförmåga. Vi måste också upprätthålla kompetensen inom alla grundläggande militära förmågor. Rysslands ambitioner att öka den energi-

politiska dominansen gör att Östersjön blir allt mer viktig. Vid ett militärt scenario har han svårt att inte se Östersjön som en central arena.

– Vi måste erkänna att det var ett misstag att avmilitarisera Gotland. Det är en gammal militär sanning att ett förlorat Gotland är nästan omöjligt att återta, medan ett oförsvarat Gotland är mycket lätt att inta. Sverige bör därför, förr eller senare, återupprätta en permanent militär närvaro på Gotland.

– Min bedömning är att det går att få ut mer effekt av de försvarsanslag som redan finns, säger Jan Björklund som även aviseras att Folkpartiet är beredda att diskutera ökade försvarsanslag.

THERÈSE ÅKERSTEDT

SÅ TYCKER VÅRA POLITIKER	Karin Enström, (m) ordförande Försvarsberedningen	Annika Nordgren Christensen, (mp) ledamot Försvarsberedningen	Staffan Danielsson (c) ledamot Försvarsutskottet
■ Bör antalet hemvärvnsbataljoner vara kvar på nuvarande nivå, och finnas över hela landet, eller minska vilket Försvarsmakten flaggar för?	■ – Diskussionerna i försvarsberedningen visar att det finns ett brett stöd för hemvärvet. Det finns inget politiskt stöd i Moderaterna för att dra ner eller halvera hemvärvet, snarare tvärt om. Däremot är det svårt att säga en viss storlek.	■ – Jag har svårt att läsa mig vid några siffror med bakgrund till den rådande politiska debatten, försvarsberedningens rapport och behovet. Men jag har svårt att få ihop de siffror som diskuterats med de Försvarsmakten har nämnt. De resurser vi har, hemvärvet och de frivilliga organisationerna, ska vi använda och dra nytta av på det mest effektiva sättet.	■ – Jag är kritisk, vi tycker att hemvärvet är en viktig resurs. När vi vässar Försvarsmakten spelar hemvärvet en viktig roll för närvaren i hela landet och vi jobbar för att hemvärvet ska ha ett rejält utrymme i budgeten och försvarspropositionen.
■ Hur kan hemvärvet utvecklas och vad tycker du om ett eventuellt namnbyte till Nationella Skyddsstyrkorna?	■ – Jag tror mycket på att man ur dagens hemvärn kan skapa nationella skyddsstyrkor och kanske ge dem mer kvalificerade uppgifter. Uppgifter som inte har med väpnad strid att göra, även om vi markerar att det är huvuduppgiften. Man behöver någon form av nationell skyddsstyrka som är snabbt gripbar vid olika typer av kriser. Det är annars en väldigt dyr resurs att köpa.	■ – Vi får se över det territoriella perspektivet kopplat till hemvärvet. Då bör vi diskutera vad det innebär rent konkret i nya uppgifter, funktioner, vapen. Man kan utveckla det Försvarsmakten redan har. Om det finns ett behov, av till exempel stridsfordon, kan man i stället för att skrota materiel överföra den till hemvärvet. Det finns möjlingen en pedagogisk poäng att byta namn och kan vara ett sätt att modernisera hemvärvet. Men det är viktigt att man inte trycker på uppifrån utan att det kommer från hemvärvet själva. Namn blir också symboliskt laddade.	■ – Det finns kanske ett behov av särskilda anslag till hemvärvet vilket jag lagt ett förslag om tidigare. Då kanske vi kan styra pengarna bättre och talar om hur mycket som är tänkt för hemvärvet. Namnet Hemvärvet är ett starkt varumärke och man kan använda bågge begreppen som nu.
■ Hur ser du på frivilligt engagemang och folkförankring?	■ – Hemvärvet är ett sätt att få fler vägar in i Försvarsmakten och öka folkförankringen. Jag har bara fått positiva signaler om hemvärvets korttidsutbildning och hur motiverade soldaterna är. Det har styrkt mig in min åsikt om frivillig rekrytering till den militära grundutbildningen, nuvarande värnplikten.	■ – Om det blir ett helt nytt personalsystem måste vi se över allt. Tidigare värnpliktiga har setts som en garant för folkförankringen men med de små värnpliktiskullar vi har i dag måste man se vidare. Är det i hemvärvet och de frivilliga försvarsorganisationerna som folkförankringen sker? Det kommer inte vara svårt för hemvärvet att lyfta det perspektivet.	■ – I hemvärvet finns en kombination av frivillighet och kvalitet. Om det blir en kris är det väldigt viktigt att vi fortsätter ha ett hemvärn.

Anklagas för högerextremism

Tre soldater i ett hemvärnskompani i Uppsala anklagades för att ha högerextrema åsikter. Personerna i fråga har kartlagts av Anitifascistisk aktion, AFA, och uppgifter om dem har lagt ut på organisationens hemsida. Soldaterna valde då att själv informera sin platonchef om detta.

■ – Jag fick kännedom om ett mejl från AFA. Därefter informerade jag chefen för Ledningsregementet samt informationsavdelningen och säkerhetsavdelningen.

Dessutom gav jag direkt order om en förnyad registerkontroll, säger Jan-Erik Nordberg som är chef för Upplands- och Västmanlandsgruppen.

När Jan-Erik Norberg kontaktade bataljonchefen var han redan informerad om frågan och åtgärder hade vidtagits.

– Den stora kontrollen av hemvärnsoldater sker i förbansen och cheferna har själva vidtagit rätt åtgärder. De visste om problemet. Cheferna har haft personliga samtal med soldaterna som är väldigt noggrant redovisade i skriftlig form, säger Jan-Erik Nordberg.

Alla tre soldater har själva valt att sluta. De har aldrig haft tillgång till vapen annat än under övning eftersom deras vapen förvarats inlästa i kassun.

Åsiksregistrering är olagligt i

FAKTA

AntiFascistisk Aktion, AFA, beskriver sig själva som en utomparlamentarisk vänsterrörelse som anser att fascismen måste bekämpas både ideologiskt och fysiskt. Ett av deras politiska mål är att genom revolution ersätta dagens samhälle.

Sverige. Är personerna ifråga inte dömda för något brott, som i det här fallet, så är det bara på antagningsintervjun och genom kamratkontroll som man kan upptäcka extrema åsikter.

Jan-Erik Nordberg säger att

det är viktigt att vara öppna om eventuella problemen.

– Vi ska vara helt genomskinliga och redovisa vad vi gör och hur vi förhåller oss till Försvarsmaktens värdegrund.

THERESE ÅKERSTEDT

Ungdom i Östersund tolkar efter bandvagn 206. FOTO: MIKAEL SVÄRD

Ungdomar på G i Östersund

■ Under ledning av Sten Söderberg på Fältjägargruppen formas nu framtidens hemvärnssoldater i Östersund.

Senast fick ungdomarna pröva på vinterjäst och det var rejäl vinter när förläggningen uppstäddes med tält 20.

Ungdomarna fick också generalkräpetera skidtolkning under trygga förhållanden inför en vinterövning i jämtländska Ånn.

Till sin hjälp har Sten Söderberg tre instruktörer: Petter

Jonsson med förflutet som officer på I5 och Daniel Persson och Tomas Wessén som båda muckade från I19 i julas.

Det är 20 ungdomar som nu får lära sig hur man samarbetar, hur man uppträder i fält, hur man handskas med material som tält och skidor samt hur man efter övning tillsammans hjälps åt för att vårdar materiel.

PER LUNQE

Nytt försök med fordon

■ Under våren ska fordonsförsök starta på två platser i landet. De nya fordonen är tänkt att ersätta terrängbil 11-13 samt terrängbil 20/21, de fordon som i dag används av insatskompanierna.

– Vi ska göra försök med att ersätta dem med någon typ av standardfordon med begränsad terrängbilskapacitet, säger handläggaren Agne Gustavsson på Rikshemvärvnsavdelningen.

I praktiken rör det sig om någon typ av minibuss med fyrfjulsdrift respektive en pickup.

Skaraborgsgruppen ska leda försöken med pickup medan Dalregementsgruppen testar

en minibuss med plats för åtta passagerare. Samtidigt gör Försvarsmaktens hundenhet försök med fordon för hundtransporter, vilka även kan komma att användas för hemvärnets hundar. En delrapport kommer redan till sommaren och slutrapporten innan års-skiftet.

– Eftersom det rör sig om standardfordon och begränsade modifieringar kan vi i bästa fall börja utrusta förbanden i slutet av 2010.

Fordonen kommer gå till insatsförbanden i första hand men är även aktuella för hundkompanierna.

TA

Bästa aimpoint-skyttarna i norr

■ Hietaniemi platon sköt hem segern i Rikshemvärvnschefens Aimpointtävling. Plutonen ingår i Gränsjägarbataljonen som utbildas av Lapplands-jägargruppen. Tillsammans fick laget ihop 2285 poäng och höll sig inom 2014 millimeter. Även gotlänningarna är bra på att hantera Ak 4:an, 1. Hvbatallonen Havde kom på andra plats med 2195 poäng och

2340 millimeter. Bronset tog Örnsköldsviks hemvärnsbataljon. Noterbart är att 10 av 22 utbildningsgrupper inte genomfört någon aimpointskjutning.

Deltagarna i det vinnande laget: Stefan Sundelin, Hans Tegbo, Göte Sirviö, Alf Salmi, Jan-Erik Saxeall, Folke Niemi, Lars Sundelin, Göran Sundelin.

Dags att anmäla sig till årets marsch

■ Nijmegenmarschen i Holland genomförs i år den 21–24 juli och det är Försvarsutbildarna som står för det militära deltagandet.

Marschen genomförs över fyra dagar och det är fyra mil per dag. 288 deltagare finns det plats för i den svenska kontingenget.

Anmälan till Försvarsutbildarna senast den 27 mars och anmälningssavgiften om 2700 kronor ska då också vara betald.

Kostnad för resa tillkommer och om du väljer bussalternativet är kostnaden 1800–2000 kronor beroende på avreseort.

Det som inte ska glömmas i sammanhanget är att du som ska gå bör förbereda dig väl och träna ordentligt. Mer information om träningstillfällen och marschtips finns på www.forsvarsutbildarna.se

PIA-LENA JANSSON

FOTO: FÖRSVARSUTBILDARNA

Bidrag från Landstormen

■ Tre ansökningar från hemvänet är beviljade pengar ur Kronprinsessan Margaretha:s Landstormsford.

Ur fonden får Rikshemvärvnsrådet 150 000 kronor för utbildning av grupp och plutonchefer i förändringsarbete och medinflytande.

– Vi har tidigare fått bidrag för att ta fram ett utbildningspaket för förändringsarbete för kompani- och bataljonchefer som används på HvSS. Nu ska vi sprida det även till grupp- och plutonchefer, totalt rör det

sig om fem utbildningshelger 2009, säger hemvärnsombudsmannen Mats Jonsson.

I paketet som heter "Leda förändringsprocesser" får cheferna hjälpa att engagera och motivera personalen med utgångspunkt från hemvärnets medinflytandeprinciper.

Västernorrlands hemvärnsråd beviljades 30 000 kronor för ett projekt i Medelpads bataljon, lika mycket får Gotlands hemvärnsråd för sin ledarskapsutveckling.

TÅ

Ett militärmusikaliskt fyrverkeri i världsklass.

Strid i datormiljö

■ I början av året levereras de åtta datorer som ska användas som utbildningshjälpmedel för simuleringsstrid, kallad StriSim, till HvSS. Därefter kommer en lektionssal att anpassas för

verksamheten och skolans lärare ska utbildas.

Förhoppningen är att anläggningen ska kunna användas redan före sommaren vid utbildningen av gruppchefer och plutonchefer.

Biljetter:
Ystad International Military Tattoo,
0411-650 14
Julius Biljettservice, 0775-70 04 00
Ystads Turistbyrå, 0411-57 76 81
Für mer information: www.ystadtattoo.se

Ystad
International Military
TATTOO
SWEDEN
12-15 augusti 2009

Militärmusik i massor

■ Tolv musikkårer och uppvisningsgrupper från sju länder med mer än 600 deltagare. Ystad International Military Tattoo som går av stapeln i sommar gör skäl för namnet. Bland de utländska kårerna återfinns Band of Her Majesty's Coldstream Guards från Storbritannien och Band of The Royal Malaysian Police.

— Inför 2009 har vi utökat

med totalt 2000 läktarplatser under de fyra föreställningarna, det har varit utsålt tidigare år, säger Per-Erik Sjösten, som är med och arrangerar tattooet.

Mer än hälften av biljetterna är redan sålda. Hemvärvnets Musikkår i Ystad stod för de första arrangementen, numera drivs det av en ideell förening. Föreställningarna ges den 12 till 15 augusti i Ystad.

Band of Her Majesty's Coldstream Guards kommer till Ystad i sommar.

FOTO: YSTAD INTERNATIONAL MILITARY TATTOO

Superkoll på hemvärvnet

Eva Funck har koll på allt, inte minst hemvärvnet.

FOTO: PRIVAT

■ Alla med juniorer hemma som prompt sätter på teven har säkert sett eller hört "Evas superkoll" på SVT: Hon förklrar allt. Hon tycks ha outsinlig kunskap oavsett om det gäller hur man tillverkar en fastingsnara eller hur konungariket Sverige försvavar sig.

Senast gav hon sig på just försvaret och hemvärvnet. Det var riktigt bra. Hon rör sig obehindrat bland kustkorvettar och soldater. Så här låt det i urval:

"Hej! Nu har jag kollat lite på Sveriges försvar. Ni har säkert hört talas om första och andra världskriget. Kriget kommer inte till Sverige. Men om det skulle, försvavar vi oss. Om vi inte hade ett försvar skulle det kunna komma militärer från andra länder hit och tala om för

oss vad vi skulle göra, eller det skulle kunna komma terrorister, ja som hotar med att döda en massa mäniskor.

I Sverige har vi något som kallas hemvärv och det är uppmot 30 000 hemvärvssoldater. Dom är både män och kvinnor. Dom har vanliga jobb. Men! Dom kan snabbt byta om och bli soldater.

Det är så här att alla dom här hemvärvssoldaterna bor över hela Sverige och dom över och tränar både på krig och naturkatastrofer. Och hemvärvnet har blivit en stor och viktig del i svenska försvaret, just för att dom är så många och för att dom kan försvvara och rädda liv."

Så nu vet alla smättingar vad hemvärvnet är.

PL

"Fel att avmilitarisera Gotland"

■ Rolf K. Nilsson i försvarsutskottet och Lars-Åke Permerud, chef Gotlandsgruppen är eniga: Det var fel att avmilitarisera Gotland.

Det faktiska försvar som i dag finns på Gotland är två hemvärnsbataljoner.

– Vår närvär räcker inte. Det behövs såväl fartyg, flyg och markförband på ön, säger Lars-Åke Permerud.

Han menar att just markförband borde återtabblas på Gotland.

– Det tar tid att skeppa över dem från fastlandet. Sjöstridskrafter och flyg är

naturligtvis lättare att flytta. Den kommande ryska gasledningen i Östersjön ställer frågan på sin spets:

– Rysk östersjömarin kommer att bevaka ledningen. Då ser jag framför mig att Sverige visar större militär närvär här, säger Lars-Åke Permerud.

Rolf K. Nilsson och Lars-Åke Permerud är inte ensamma om åsikten att Gotland behöver ett militärt försvar. Folkpartiledaren Jan Björklund är inte på samma linje. Han anser att det måste finnas en försvarsförstående på ön.

PL

ELFSBORGS MARSCHEN

13–14 juni
Internationell 2-dagars marsch med sträckorna
10 km, 25 km och 40 km.
"Upplev Göteborg med en annorlunda sightseeing"
få bra motion och en medalj på köpet.
www.elfsborgsmarschen.se

Plutonchefen – nyckeln till framgång

Alla plutonchefer, jämte några andra befattningshavare, i Dalarnas hemvärn samlades till plutonchefsutbildning på Dalregementsgruppen i Falun under en helg i januari.

■ – Att vi riktas oss just till er, och då framförallt till plutoncheferna, beror på att pluton är hemvärvnets stridsenhet och därmed är du som chef väldigt viktig. Du är nyckeln till framgång, säger övningsledaren Hans Stening som inledning.

RÄTT OCH ORÄTT

Utanför fönstret faller snön så det gladde nog de flesta att man höll till inomhus.

– Jag tycker hela helgen har varit lärorik och intressant, säger plutonchefen Hans Jakobsson från Borlänge.

– Extra bra för att det känns som att det satsas på oss, avslutar Hans innan han måste gå in igen efter en bensträckare.

Därinne ägnar man sig åt försvarsupplysning under ledning av chefen, major Ulf Titz. Ett komplext ämne med alla förändringar som sker nästan från vecka till vecka. Vad ska försvarat göra? Vad ska prioriteras? Hur ska det se ut?

SKYDDA CIVILA

I ämnet folkrätt så belyser Hans Stening bland annat de konventioner som tillkommit för att skydda civilbefolkningen under krig.

– Det som hänt i Gaza den senaste tiden kan verkligen diskuteras sett mot internationell

Plutoncheferna tränade både hjärnan och muskerna.

lag, säger Hans Stening.

Bland de äldsta är den från Haag 1907 där det bland annat regleras hur soldater får föra krig. Även de fyra konventionerna från Genève 1949 är väl bekanta för de flesta. Där regleras hur människor som inte för krig ska behandlas. Hit räknas bland annat civilbefolkningen, sårade och sjuka.

Även ett fyspass ingår under helgen. Man håller till i den gamla gymnastiksalen inne på regementsområdet. Under passet skall man få prova på några nätkampsmoment. Det är tyst därinne förutom stank, stön, häftig andning och dunsar av smållarna.

– Det här är både roligt, intressant och nyttigt fast jobbigt,

säger Elin Jensen från Falun.

Passet går ut på att lära sig några enkla grunder i nätkampsteknik. Något som kan vara bra att kunna om man hamnar i en pressad situation när man bevakar eller skyddar ett objekt. Att känna sig trygg i sig själv i en sådan situation och kunna agera i stället för att parera.

LEDARE ELLER CHEF?

Någon har myntat ”att vara chef är en position, att vara ledare är en relation”. Nog så rätt, chef blir man genom tillställning men utan fungerande kommunikation mot dem man skall leda. En ledare däremot är en chef som förutom positionen även har en relation med personalen. Chefer kan alla bli, ledare är däremot få förunnat. Givetvis vill vi i hemvärvnet ha ledare och inte chefer och det var något som belystes under passet där man diskuterade plutonchefens roll och ledning/ledarskap i hemvärvnsförbanden.

– Det har varit variationsrikt och lärande på flera plan. Jag är jättenöjd med både innehåll och genomförande, säger Jan-Ola Matsson innan han sätter sig i bilen och kör hem till Leksand.

TEXT & FOTO:
PG EKLÖF

Lyckad rekrytering

■ Kurvorna pekar uppåt. Förra året har 110 personer anslutit sig till bataljoner som sorterar under BohusDalgruppen.

Rekryteringen tycks gå som planerat?

– Vi är glada för att vår rekrytering är lyckosam. Så många brukar ansluta sig på två hela år annars, säger överstelöjtnant Niklas Hermansson till Bohusläningen.

Efter den inspektion som led-

des av rikshemvärvnschefen Roland Ekenberg då gruppens och dess bataljoners förmåga utvärderades förra våren, blev det lovord:

”Den verksamhet vi sett har värmt hjärtat. Vi har fått bra genomgångar och en god bild av hemvärvnet i Bohuslän och Dalsland” skriver brigadgeneral Ekenberg i sin rapport.

PL

Hemvärvnet i Algutsrum

Erbjuder Er att hyra sommarbostad på Solen och Vindarnas Ö, Öland. Hemvärvnsgården består av 2 rum och kök, duschen och 6 bäddar. Hyran är 4.000 kr per vecka med byte på lördagar.

Mer information och bilder kan e-postas!

Ring Åke Johansson på tel. 0485-100 92, kl 11-18.

E-post: sm7njd@fro.se

Eller Ann-Mari Larsson på tel. 0485-370 78 e. Kl 18.

Hemvärnets skarpskyttar ska skjuta ännu skarpare

Utlandsstyrkans behov av skarpskyttar och prickskyttar är i dag större än tillgången. Försvarsmakten ser därför över verksamheten vilket även kommer att påverka hemvärnet. I dag ska en soldat per grupp i insatsplutonerna ha Psg 90 som förstahandsvapen. Totalt rör det sig om cirka 600 skarpskyttar.

■ – Det ingår för närvarande inga prickskyttar i hemvärnets förband och det är en stor skillnad mellan skarpskyttar och prickskyttar. Kravet på en skarpskytt i hemvärnet är att de ska vara goda skyttar, och är de sedan tidigare prickskytte-respektive skarpskytteutbildade under värnplikten desto bättre, säger Tommy Lacandler på

HvSS som svarat på Försvarsmaktens remiss.

HÖG PRECISION

Att införa prickskyttar i hemvärnet blir därför inte aktuellt, de skarpskyttar som finns täcker hemvärnets behov i dagsläget. På sikt kommer dock strid i bebyggelse ställa hårdare krav på utrustningen och utbild-

ningen av skarpskyttarna eftersom man behöver hög precision för att kunna bekämpa viktiga mål.

När det gäller vapenutveckling är byte av kikarsikte, upgradering av ammunition och tillförsel av mörkerkapacitet något som även efterfrågas av hemvärnet. Försvarsmakten vill att den nya utrustningen och

utbildningen ska vara tillgänglig till 2011.

Skarpskyttarna i hemvärnet utbildas precis som övriga soldater av utbildningsgrupperna. Försvarsmakten har två reglementen som reglerar kraven och utbildningen av prickskyttar och skarpskyttar.

THERESE ÅKERSTEDT

Stort intresse för prickskytte

■ Precisionsskytte är ett område som intresserar många. Det visar bland annat prickskyttekursen som genomförts i Härnösand. De 16 eleverna var mycket nöjda med utbildningen och hoppas på en fördjupande fortsättningskurs snarast. Det framgår av den avslutande utvärderingen.

SKUMMAR PÅ YTAN

Kursen omfattade teoretiska genomgångar, förevising av maskering samt precisionsskytte på skolskjutbanan på norra Härön.

– Vi skummar bara lite på ytan, säger instruktören, Per Brodén.

Det tar 800 timmar att utbilda en värnpliktig inom försvaret till prickskytt. Skarpskyttar utbildas under 40 timmar.

– Tre långväga elever är värda

Eleverna på kursen skummade på ytan. En prickskytt kräver 800 timmars utbildning.

ett särskilt omnämnde. Michael Wuopio åkte ända från Haparanda för att delta i utbildningen. Emil Lundmark kommer från Luleå och Nicklas Lindberg från Umeå. Övriga elever är från Västernorrland.

Kursen anordnades av Försvarsutbildarna i Västernorrland och kurschef var kapten

Bengt Anders Andersson vid Västernorrlandsgruppen i Härnösand. Utbildningen kunde genomföras tack vare att Försvarsutbildarna ställt upp med egna medel. Det har blivit nödvändigt på grund av starkt reducerade statliga utbildningsanslag till frivilligförsvaret.

– Att vi själva kan bekosta

denna och flera andra utbildningar inom vårt förbund är möjligt tack vare en donation på 30-talet av framlidne reservkaptenen Wilhelm Edwall vid dåvarande Västernorrlands regemente, säger Försvarsutbildarnas utbildningsledare Ingvar Bergstedt.

TEXT & FOTO: UNO GRADIN

Vapenregler i utveckling

Säkerhet och smidig hantering har varit ledorden när en arbetsgrupp sett över gällande vapenregler.

■ För hemvärnet kommer arbetsgruppens översyn som en välkommen hjälp för att förenkla vapenhanteringen. Det gäller övningsledare som tillbringar timmar i bil till och från kassuner före och efter övning.

– Arbetsgruppen löser många problem vi har i hemvärnet i dag, säger överstelöjtnant Bengt-Göran Svensson vid Rikshemvärvsstaben.

Samtidigt som det blir enklare för övningsledaren är kravet att

säkerheten ska hållas på hög nivå. Vapen ska kort och gott inte komma i orätta händer.

Hemvärnets vapen finns vid respektive förband förutom Grg och Ksp på 20-timmarsförbanden.

– Vi ska dock vidmakthålla Grg och Ksp-kompetenserna vid dessa förband.

Utbildningsgrupperna kommer att söka lokala förutsättningar för hantering så att utbildning och övning

FAKTA

Definition skarpskytt och prickskytt

Skarpskytten är en särskilt uttagen, utbildad och utrustad skytt som normalt löser elduppgifter inom sin eldenhet. Strid är huvuduppgiften.

Prickskytten/-paret är en särskilt uttagen, utbildad och utrustad skytt som tillsammans med en observatör löser eld- eller stridsuppgifter. Strid är huvuduppgiften.

Kortare kolvar i sikte

Första årets sparbetingelser gjorde att projektet med att tillverka kortare kolvar till Ak 4 försenades. Tanken var att de skulle börja distribueras under 2008 och 2009. Nu har dock uppdraget gått till Försvarets materielverk, FMV.

■ – Kolvarna ska levereras till försvarsmakten förråd hösten 2009, säger Per Arvidsson som är produktansvarig på FMV.

Den nuvarande kolven till Ak 4 är för lång för att tillåta en optimal skjutställning för personer under medellängd. Något som inte minst ställt till problem för tjäder, men även för personer med korta armar. Totalt rör det sig om 5000 modifierade kolvar och rikshemvärvnsavdelningen är ansvarig

Insatssoldat från Umeå med Ak 4 och pansarskott.

för hur kolvarna ska fördelas.

Samtidigt med de kortare kolvarna levereras också 25 000 exemplar av vapenrem 06,

samma vapenrem som används

till Ak5 och som går att koppla ihop så man kan bära vapnet på olika sätt.

Försvarsmakten kommer även få 4 000 fästen för kiksikten som går att använda både till Ak 4 och Ak 5, vilket gör att de skärpskyttar som inte har Psg 90 kan montera kiksikten på sina vapen. Hur många fästen som hemvärvet får är dock oklart. Samtidigt levereras även 1 000 förstoringssatser till rödpunktsikten med tre gångers förstoring.

TEXT & FOTO:
THERESE ÅKERSTEDT

Inskjutningsbara kolvar till SKBR

■ Under våren kommer förhoppningsvis de inskjutningsbara kolvarna ut till SKBR:s bilförare i insatsplotonerna. Kolvarna finns redan och Försvarets materielverk har fått order om att distribuera dem. Totalt rör det sig om 525 befattningsar, men det finns bara 500 vapen. Eftersom inte alla befattningsar är tillsatta blir det

förmodligen ingen brist på kolvar den närmaste tiden.

– Alla som ska ha inskjutningsbar kolv kan förmodligen få det, men det kommer inte att tillverkas fler, säger handläggaren Agne Gustavsson på rikshemvärvnsavdelningen som gjort en fördelningsplan över vapnen.

genomföras så friktionsfritt som möjligt.

För ak 4 gäller ingen förändring. Hemvärnssoldater förvarar sitt personliga vapen antingen hemma med vapenlös eller i kassun. Avtalspersonalens automatkarbiner och pistoler förvaras centralt.

VAPEN SOM LIVFÖRSÄKRING

– Alla hemvärnssoldater ska efter erforderlig utbildning ha ett personligt tilldelat vapen, säger Bengt-Göran Svensson.

Det handlar alltså inte om lånepullen, för soldaten ska ha ett vapen han eller hon skjutit in. Det vapen som kan bli en livförsäkring ska fungera på ett sätt som soldaten känner till.

Arbetsgruppen har vidare säkerställt att avveckling av kas- sun m/83 avbrutits. Denna kas-

sun erbjuder gott skydd för vapen som förvaras i det. Kas- sunen ska då stå under ständig uppsikt eller vara fjärrlarmad och skyddad av en insatsberedd styrka som efter stipulerad tid ska kunna sättas in.

Ett utvecklingsprojekt som påbörjats efter arbetsgruppens slutsatser är en mobil och säkerhetsskyddad container som har en säkerhetsnivå där transport medges utan att transportskyddsstyrka behöver användas. Arbetsgruppen som arbetat med översyn av vapenreglerna har haft representanter från Rikshemvärvsstaben, Must, Arméaktisk stab, FM LOG och flera andra enheter.

Nu fortsätter arbetet med översynen i linjeorganisationen.

PER LUNQE

Få olämpliga vapeninnehavare anmäls

I mitten av 2006 utökades läkarnas anmälningsskifte till att omfatta alla patienter som är olämpliga att innehålla vapen. Trots det har antalet anmälningar inte ökat nämnvärt.

■ – Det skedde ingen markant ökning under det sista halvåret 2007 då vi jämförde med tidigare år, säger Carina Vangstad som är jurist på Rikspolisstyrrelsens rättsavdelning.

I början av november förra året gav Socialstyrelsen ut nya föreskrifter som ställer hårdare krav på läkarna att anmäla patienter. Det gäller alla patienter som av medicinska skäl bedöms vara olämpliga att innehålla skjutvapen eller som inte förmår förvara vapnen enligt gällande regler. Polisen utredet sedan de enskilda fallen. Förutom psykiska störningar kan det handla om demenssjukdom, neurologisk sjukdom, miss bruk och grava synfel.

Trots att lagen inte fått önskad effekt hoppas man nu att i de nya föreskrifterna ska göra att lagen följs.

– Vi tror att det till stora delar är en informationsfråga, läkarna känner inte till lagen och i vissa fall ignorarar de den.

Läkarna är rädda att störa förtroendet mellan dem och patienterna och tycker att det är viktigare än säkerheten – och det har vi svårt att förstå, säger Carina Vangstad.

Även medicinskt ansvariga sjuksköterskor och verksamhetschefer kan informera patientens behandlande läkare om de anser det nödvändigt med en läkarbedömning. Föreskrifterna omfattar alla läkare som jobbar inom hälso- och sjukvårdsverksamhet. Till skillnad från lagtexten står det i föreskrifterna att läkaren ska anmäla om han eller hon vet eller misstänker att patienten har vapen.

– Lagen är väldigt tydlig och där står det att man ska anmäla alla olämpliga patienter, oavsett om man tror de har vapen eller inte. Om det inte händer något efter att föreskrifterna ändrats får vi påtala det för justitiedepartementet, säger Carina Vangstad.

THERESE ÅKERSTEDT

På spaning med hemvärvnet

Det är första dagen på en kurs som ska göra underrättelsesoldater av unga män och kvinnor. I ett skogsparti finns en terränglåda med en observationsplats i miniatyr. En sådan ska eleverna själva bygga i full skala. Vi befinner oss i Kallinge där den första av hemvärvnets underrättelsekurser genomförs.

■ – Många av våra elever kommer direkt från den asfalterade gatan och har aldrig varit i kontakt med någon militär verksamhet, säger kurschefen Conny Nubelin, hundkompanichef i Kalmar och Kronobergs utbildningsgrupp och en av eldsjälarna bakom verksamheten.

En av de inryckande soldaterna, Millan Adolfsson från Stockholm hade fått smak och vittning på utbildningen under en tidigare grundkurs, TFU-G, i Rinkeby:

– Under grundkursen blev jag verkligen intresserad av att fortsätta inom frivilligförsvaret. Det kanske blir utlandstjänst i framtiden också. Jag sökte till den här utbildningen efter alla positiva erfarenheter som grundkursen gav mig, säger hon.

SPANINGSUPPGIFTER

Majoriteten är unga kvinnor och män i värnpliktsåldern. Före genomgången har de utrustas på förrådet på flygflottiljen. De har fått instruktioner om vilket logement de ska bo i. Alla båddar sina sängar och iordningsställer sin personliga materiel.

Hundkompaniet ska kunna lösa geografiskt omfattande spaningsuppgifter, men också kunna verka inom hela konfliktskalan. Kompaniet kan inhämta uppgifterna med allt från traditionell spaning från en observationsplats till hundekipage, fordonsburen spaning eller ytövervakning med flygplan.

BÖRJAR BLI FULLTALIGA

– Det vi har mest brist på i dagsläget är mc-ordonanser. Rekryteringsunderlaget i sydöstra delen av landet är knapp. Men vi behöver också utöka antalet platser på grundutbildningarna, TFU-G, den kurs

Se men inte synas. De blivande underrättelsesoldaterna övar i att upprätta en observationsplats.

FOTO: RICHARD KJAERGAARD

Conny Nubelin är hundkompanichef och kurschef.

FOTO: GÖRAN LINDQVIST

FAKTA

Hundkompanierna är organiserade under följande utbildningsgrupper:

- Skånska gruppen
- Kalmar- och Kronobergsgruppen
- Elfsborgsgruppen
- Livgrenadjärgruppen
- Livgardesgruppen
- Upplands- och Västmanlandsgruppen
- Fältjägargruppen
- En Hvundpluton ska även verka på Gotland

som ska ersätta värnplikten för våra direkturekryterade soldater. I dagsläget får de blivande soldaterna ibland vänta aldeles för länge för att få delta i kompaniets verksamhet. Platserna måste dubbleras. Har vi väl fått människorna till oss i hemvärvnet så måste vi också ta hand om dem direkt, annars tappar de kanske intresset, säger Conny Nubelin.

Efter en mycket lyckad nyrekrytering av personal börjar nu hundkompanierna att forma sig som fulltaliga förband. Flyg-

vapenfrivilligas riksförbund, FVRF, har genomfört ett direktutskick till 22 000 personer i Sverige som inte fått göra värnplikt. Gensvaret har varit positivt och 40 procent av soldaterna i Conny Nubelin kompani är anslutna genom FVRF. Kalmar- och Kronobergsgruppens rekryteringsmål för 2008 var genom denna tillförsel löst till 50 procent.

SNIKET PLIKTVERK

Trots gemensam sak, det nationella försvaret, så fick FVRF

beta betalt dyrt för listorna från Pliktverket. Utöver detta massutskick så har riksförbundet även gjort utskick till 1800 personer som tidigare tillhörde och var aktiva inom LOMOS och SKBR.

ÅTTA LEDORD

Conny Nubelin anser att kompanierna måste styra in de nyrekryterade soldaterna på ett seriöst sätt redan från början.

– Medverkan, enskilt ansvar, kravuppfyllnad, lojalitet, engagemang, föregångsmannaskap, orderlydnad och genomförande är de ledord vi försöker jobba efter i mitt kompani. Jag tror att soldaterna förväntar sig detta, säger Conny Nubelin.

Det är också med de orden som han i egenskap av kurschef välkomnar de nya soldaterna som ska gå den tolv dagar långa kurserna. En stor del av filmsalen på F 17 i Kallinge är fyld med förväntansfulla blivande soldater.

RICHARD KJAERGAARD

HvSS nöjd med utvecklingen

Arbetet med hemvärvnets underrättelsekompanier går stadigt framåt. Före jul var 44 procent av befattningarna besatta.

■ – Det är vi nöjda med, men vi tror att styrkan växer när fler får veta mer om kompanierna. Sex av åtta kompanier har klarat de delmål vi satte till års-skiftet 2008. I Norrbotten har det varit lite svårare att rekrytera eftersom det bor färre män-niskor där, men vi har goda förutsättningar att klara kravet att kunna verka fullt ut vid årskiftet 2009, säger Magnus Norhult, som är chef över utvecklingsavdelningen på Hemvärvnets Stridsskola.

Tanken är inte att man ska plundra redan existerande hemvärvnsförband utan främst rekry-

tera nya soldater, vilket man lyckats bra med.

Kompanichefen Conny Nubelin i KRAG hade före jul rekryterat 115 soldater, varav cirka 75 procent inte varit med i hemvärvnet tidigare. En annan kompanichef som lyckats väl-digt bra är Jan Lundh på Livgrenadjärgruppen.

FLER SOLDATER BEHÖVS

HvSS har fått mycket hjälp från frivilligavdelningen som samordnat frivilligorganisationerna. Ett av problemen är att hvund-kompanierna behöver fler stri-dande soldater, och det har

varit svårare att få från frivillig-organisationerna. Även på materielsidan finns det en del brister.

– Det vi saknar framförallt är mörkermaterial och viss per-sonlig utrustning. Det krävs större ryggsäck och sovsäck om man ska kunna grupper tre kilometer från närmaste väg, säger Magnus Norhult.

VIKTIG ÖVERVAKNING

Under året siktas HvSS på att anordna en utbildningshelg för alla kompanichefer för att utveckla och samordna taktik och stridsteknik.

Då blir det förhoppningsvis lättare för deras bataljons-chefer att använda kompanier-na.

– Det behövs även en inriktning och en prioritering över vad förbandscheferna vill an-vända kompanierna till, säger Magnus Norhult.

I områden som tidigare haft mycket skogsbränder kan över-vakning av dem vara av hög prioritet. Det kan även vara objekt som kärnkraftverk och viktiga kommunikationspunkter som Ölandsbron.

THERÈSE ÅKERSTEDT

Första GIS-kursen för hemvärvnet

■ En ny kurs levererad av FRO ger hemvärvnet kunskap om datorstödda geografiska informationssystem. Med på kursen var tolv systemtekniker och sambandsgruppchefer från hvundkompanier.

Tekniken lovar mycket, speci-ellt som den kommer att kunna appliceras på det nya sambands-systemet Rakel. Stressade

bataljons- och kompanichefer kommer att bli mindre stressade när de med hjälp av digital utrustning får överblick i real-tid på var deras egna enheter befinner sig och hur de rör sig över ytan.

Information från högre för-band underlättar också för bataljonsledningen att utföra tilldelade uppgifter samt ger en

bild av vad motståndaren har för sig och vad som kan väntas.

På FRO-kursen i Boden användes ett grundprogram, ArcGIS, som visserligen är komplicerat men en bra start enligt Torbjörn Toreson som deltog i kursen. Försvarsmarkt-en arbetar på att ta fram ett mer användarvänligt program.

Ser du fördelarna med att

integrera GIS, samband och datorkraft i bataljons- eller kompanistaben?

– Absolut. När det händer mycket ska staberna ha kontroll. Det får vi med datorstödd positionering, säger Torbjörn Toreson.

Eleverna från hemvärvnet studerade under kursen olika typer av terrängförhållanden. PL

Tufft utbyte

■ Två svenska hemvärvnsbefäl har fått möjlighet att delta i det norska Heimevernets utbyte med US National Guard. I Norge deltar ett svenskt befäl som instruktör i vintertjänst tillsammans med sina norska kollegor. I USA är det en "Rapid Reaction Force" kurs med bland annat nätkamp, strid i bebyggelse och skarpskjutning som står på programmet.

Henrik Bäck från Sandviken i Gävleborg är uttagen för att åka till Camp Ripley i USA och till Vaernäs i Norska Trondheim åker Marko Saha från Storfors i Värmland.

Portal in i frivilligheten öppnad

■ Nu är porten öppen för dig till frivillig utbildning inom försvaret. Genom att knappa in www.frivilligutbildning.se på din webbläsare öppnar sig en värld av spännande kunskap, alltför luftstrid till underrät-telsetjänst. Portalen ger dig det samlade kursutbudet från lan-dets frivilligorganisationer inom försvaret. Den hanteras av Frivilligutbildarna och vänd-er sig till dig som inser att ny kunskap leder till stimulerande verksamhet.

Portalen är ett lyft för frivil-lighet, försvar och utbildning:

– Redan första veckan efter

att portalen öppnats har vi fått ett mycket gott gensvar från flera frivilligorganisationer, säger Stefan Hallén som är chef för frivilligavdelningen på Högkvarteret.

Det går förstas utmärkt att anmäla sig till kurser via porta-ten. En av flera kurser du hittar på portalen är UGL – Ut-veckling, Grupp, Ledare. Den ger dig möjligheter att bli en bättre ledare. Målet är att öka insikten om den egna person-ligheten med mera. UGL ges i Ånn och Falsterbo vid tre till-fallen under 2009. Försvarsut-bildarna håller i UGL.

En annan kurs i det stora ut-budet ger dig insikter i Psyops – på svenska: psykologiska ope-rationer. Här får du lära dig hur Psyops planeras, genomförs och utvärderas – detta i inter-national miljö. Plats för kursen är Falsterbo.

PER LUNQE

Fler skador ger sjukfrånvaro

Andelen skador på hemvärnsoldater som medfört sjukfrånvaro ökade med 19 procent under 2007, frivilligpersonalen inräknat. Men antalet skador är så få att det är svårt att dra några slutsatser.

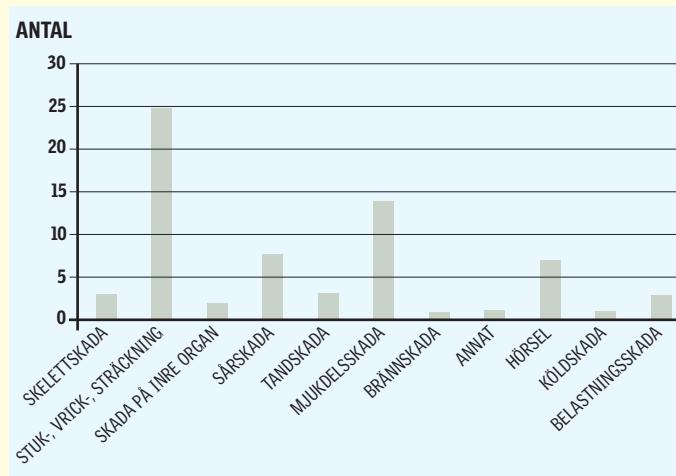
– Antingen har man blivit mer benägen att anmäla eller så har det blivit allvarligare skador. För att Försvarsmakten ska kunna ändra metoder och utrustning ska alla skador och tillbud anmälas. Underlaget används till att hitta lösningar så att inte skadorna ökar, samt att vi kan byta material som ger mycket skador eller är inbländade i många tillbud, säger Jan-Erik Wettermark som är arbetsmiljöingenjör på Försvarsmedicincentrum.

FORDON OCH VAPEN

Antalet skador per år är relativt oförändrat, men eftersom antalet tjänstgöringstimmar har minskat gör det att andelen skador ökat. För hemvärnets soldater gäller det att se upp för fallgroparna på övningarna. Den största orsaken till skador är nämligen fall och hopp.

– Man satsar så hårt på övningen att man glömmer se efter var man sätter fötterna, säger Jan-Erik Wettermark.

Skador orsakade av fordon och vapen är också vanligt före-

De flesta skadorna i Hemvänet inträffar vid fall och hopp.

KÄLLA: FÖRSVARSMEDICINCENTRUM

kommande. Även om några av de vapenrelaterade skadorna är hörselskador beror merparten på att soldaten slår sig själv eller andra med vapnet.

– Ambitionsnivån är hög i hemvärnet och ibland är den högre än utbildningen. Man vill så mycket.

FÄRLIGARE I STAN

Att hemvärnets övningar blivit tuffare märks också i statistiken.

– Övningarna har ökat i intensitet och stridsövningar medför risker. Utvecklingen har gått mot att hemvänet blivit en insatsstyrka, säger Jan-Erik Wettermark.

Att öva strid i bebyggelse är betydligt farligare än att stå på post i skogen. För att förhindra skador måste befälen planera övningarna på ett bättre sätt och använda sunt förfunkt.

– Det kanske blir bättre övningar om man tänker efter

FAKTA

Anmälda skador

I hemvänet rapporterades totalt 68 arbetsskador under 2007 av vilket 25 har medfört sjukfrånvaro. Bland personalen i de frivilliga försvarsorganisationerna har 18 stycken anmälts, varav 4 har lett till sjukfrånvaro. Totalt tjänstgjorde hemvärnssoldaterna i 1 212 347 timmar, medräknat är då inte utbildningar motsvarande 24 294 kursdagar, vilket ger 194 352 tjänstgörings-timmar extra.

Eftersom bara skador som anmälts till Försvarsmedicincentrum ingår i statistiken kan det finnas ett stort mörkertal.

vad man får ut av dem. En skadad soldat gör inte ett bra jobb.

Om soldaten inte kan delta i striden har övningen dessutom motverkat sitt syfte.

THERÈSE ÅKERSTEDT

Lars-Åke Permerud.

På miljödepartementet handläggs ärendet av departementssekreterare Jan Gutman. Han kommer i sedvanlig ordning att inhämta synpunkter från andra departement.

– Det blir i första hand försvarsdepartementet, säger han.

Försvarsdepartementet kan skicka tillbaka miljödepartementets utredning som ett vidi det vill säga ett "OK" utan invändningar. Det kan också bli avvikande uppfattning. Frågan avgörs sedan vid ett regerings-sammanträde.

PER LUNQE

Tofta valsar vidare till regeringen

– Ett nytt kapitel i foljetongen "Tofta skjutfält på Gotland" har skrivits. Senast är det Miljödomstolen vid Nacka tingsrätt som skickat ärendet till regeringen och miljödepartementet med förslaget att Försvarsmaktens tillståndsansökan för fortsatt skytte ska avvisas.

INTE SKÄL NOG

Miljödomstolen menar att FM inte visat att skytte just måste ske på Tofta skjutfält och heller ej anvisat alternativa skjutfält. Speciellt menar domstolen att FM:s beslut att avveckla verksamheterna vid Trelleborg och Tingstäde skjutfält

inte är skäl för att bedriva skytte på Tofta.

Lars-Åke Permerud är chef för utbildningsgruppen på Gotland:

– Tingstäde skjutfält är för litet med hänsyn till riskavstånden. I stort sett kan endast skytte med 22-long förekomma där. Trelleborg har bättre skjutavstånd men medger endast övningar med två avdelningar. På Tofta kan vi öva med fem till sex avdelningar.

FÖR BULLRIGT

Vad frågan handlar om är en intressekonflikt.

– Visby kommun vill anlägga

bostäder i närheten av Tofta skjutfält. Då skulle bullernivån vid skytte bli för hög för sådan markanvändning. Inom FM och hemvänet vill vi ha en tillräckligt stor övningsplats på godtagbart avstånd från Visby, säger Lars-Åke Permerud.

ÄRENDET HANDLÄGGS

Han pekar vidare på att FM måste markera närväro på Gotland. Förutom hemvänet med dess två bataljoner finns F17G med en tropp och ett sjöinfokompani på ön.

– I det sammanhanget är Tofta skjutfält viktig, säger

Rånet i Slagelse

■ Säkerheten skärps vid danska kaserner där vapen förvaras. Efter rånet på Antvorskov-kasernen i danska Slagelse ser det danska försvaret över sina förvaringsrutiner.

– Som en självklar konsekvens ökar försvaret omedelbart säkerheten kring landstads kaserner, säger chefen för danska försvarsstabens Björn Bisserup dagen efter rånet.

Exakt hur denna höjning av säkerheten är utformad går inte Björn Bisserup in på av sekretesskäl. Men han underkänner sitt eget arbete:

– Ett rån av den här typen får bara inte ske.

De vapen som försvann är nu listade. Torben Keldsen vid försvarsstabens kommunikationsenhet uppger vad som försvann:

– 130 gevär och automatkarbiner, 20 lätt understödsvapen, 34 pistoler, tolv granattillsatser för automatkarbin och en mängd andra vapendelar och tillbehör, dock ingen ammunition.

För svensk säkerhet är det

i dag inte klart om rutiner behöver ändras.

– Vi kan jämföra med rånet i Strängnäs, Älvådalens och Norrtälje. Men att med utgångspunkt från Slagelse ändra i våra säkerhetsbestämmelser och rutiner är inte i dagsläget aktuellt även om vi fortgående ser över säkerheten kring vapen i Försvarsmakten, säger Peter Bengtsson, chef för säkerhets-skyddsavdelningen på MUST.

INSIDERJOB

Möjligheten finns att rånet var en så kallad insiderprestation. Hur ser du på risken att hemvärnssoldater, värnpliktiga eller anställda i Försvarsmakten begår brott, under eller efter tjänst, som att stjäla vapen?

– Man kan aldrig skydda sig till 100 procent mot insiders, dessutom måste man göra en avvägning mellan den personliga integriteten och skadan av brott som kan inträffa. Säkerhetsprövningen av vår personal är i ständig utveckling, säger Peter Bengtsson.

PER LUNQE

Gotlandspluton söker tjejer

■ – Tjejer tillför mycket för plutonen. Nu hoppas vi få tag på ännu fler!

Det säger kompanichefen Ulf Jacobsson, till helagotland.se. Han jobbar nu för att sätta upp en ny insatspluton på södra Gotland.

I det ännu mansdominerade hemvärvet vill Jacobsson se fler tjejer. I norr, med Gotlands-perspektiv norra Gotland, har den insatspluton som verkar där 15 tjejer.

– Nu hoppas vi komma upp i en liknande siffra på södra ön, säger Jacobsson.

Hemvärvet spelar en viktig roll på Gotland. Som enda fast stationerad militär enhet på ön är uppgifterna givna – skydda och bevaka.

Fatta pennan och motionera

■ Det är nu du har möjlighet att driva igenom dina idéer om hur sakernas tillstånd inom hemvärvet ska vara ordnade. Det gör du genom att författa en motion. Den sänder du till din kompanistämme som ska vara genomförd före mars månads utgång. Kontrollera när motionen ska vara inne!

Efter kompanistämman följer bataljonsråd, hemvärnsråd och slutligen rikshemvärnstimingen som genomförs mellan 6 och 8 november i år.

Motionerna är förstås en mycket viktig del av tinget och det är bara genom att du utnyttjar din rätt att uttrycka en vilja, som tinget blir det tinget ska vara, nämligen ett forum för alla som är med i hemvärvet.

PL

KÅSA, BESTICK, GUMMISTÖVLAR 90, TÄLTLYKTA, YXA, FÄLTPADE,

HINKAR, GRÄVSPADE, VÄRMEJACKA 90, VÄRMEBYXA 90, RYGGSÄCKAR, MASKERINGSNÄT, TELEFONVÄXEL, SNÖSKYFFEL, FÖRBANDSVÄSKOR, VATTENDUNKAR, TÄLI, FÄLTFÄLSKA, FICKLAMPA, SNÖKEDJA,

MILITÄRA FORDON SAMT UTRUSTNING

**KÖP VAROR PÅ WWW.SURPLUS.SE
TILL ETT VÄRDE AV MINST 250 KR
OCH DU FÄR 2 HANDVÄRMARE.
(VÄRDA 20 KR/ST.)**

OBS! DU MÅSTE UPPGE TIDNINGEN HEMVÄRVET I SAMBAND MED
BESTÄLLNINGEN. ERBJUDANDET GÄLLER T O M 2009-04-17.
PRISET INKLUDERAR EJ EVENTUELL FRAKTKOSTNAD.

**PRISER HITTAR DU PÅ HEMSIDAN WWW.SURPLUS.SE
ELLER OM DU RINGER TILL OSS!**

**UNDER SISTA VECKAN I FEBRUARI KOMMER MER
SVENSKT CAMOUFLAGE, BYXOR, JACKOR,
PONCHO OCH REGNKLÄDER. SAMT TILLBEHÖR TILL 4X4
OCH ATV, SÅ SOM VINSCHAR 12 OCH 24 VOLT,
OCH MYCKET MER.**

Active Life Equipment

Kvarngatan 10, Slutarp / Falköping
0515 - 330 04, 0515 - 330 05, 0515 - 330 06,
0708 - 51 93 03, Fax: 0515 - 333 90, info@surplus.se
Ring före besök

www.surplus.se

KOKKÄRRL, BYXA BDU, PULKA, HANDSKAR, LINNE, DOG TAG, VANTAR, ENIMANSKÖK, BÄGSÅG, VINKELLAMPA, BYXBÄLTE, HANSDUK, SKJORTOR, ELVERIK, SNÖBLUS, VINDROCK, STRUMPOR,

Rakel till hemvärvnet

Det digitala radiosystemet Rakel kommer efter lång tids väntan ut till Försvarsmakten. Med all sannolikhet förses bataljonen som stöds av utbildningsgrupperna i garnisonsstäderna med Rakel 2009.

■ I dag ligger 527 radioapparater, eller mobilstationer, i Sollentuna. De ska ut i Försvarsmakten och då kommer även hemvärvnet att få del av dem.

– Försvarsmakten är en blåljusmyndighet som sysslar med ”public safety”. I många situationer måste vi kommunicera med andra blåljusmyndigheter. Då är ett gemensamt system för radiokommunikation en bra grund för framgångsrika insatser, säger Kjell Lantto, materialsystemansvarig (MSA) för gemensam radiokommunikation.

FÖRSTA STEGET

Hemvärvnet kommer att förses med ett radiosystem som är robust och har genom att man utnyttjar basstationer mer än tillräcklig räckvidd.

Förbindelsen mellan basstationerna och en växel går bland annat via FTN, Försvarets telenät samt via andra robusta kommunikationsvägar.

– Detta är bara första steget. Försvarsmakten planerar att anskaffa ytterligare 4500 mobilstationer, säger Kjell Lantto.

När hemvärvnsbataljonerna utrustas med Rakel, kommer som en naturlig fortsättning

Vid samverkan med andra blåljusmyndigheter erbjuder Rakel integrerat samband.

FOTO: KARI KOHVAKKA

Lägesorientering i bataljonsstaben uppgraderas med Rakel.

FOTO: STAFFAN CLAESON

Bataljonschefen Lassas Hans Andersson har inte, men vill ha lägesorientering med position på egna kompanier datorstödd i realtid, vilket blir möjligt med Rakel. Han har upplevt stress då kompanierna rycker fram och då de inte med befintlig kommunikationsutrustning kan ange position.

Lassas Hans Andersson tycker att digital information skulle medföra tidsvinster.

PER LUNQE

FAKTA

Rakel

Radiokommunikationssystem för effektiv ledning

■ Rakel är ett digitalt sambandssystem som bygger på flera komponenter. I handen håller användaren en mobilstation, en radio. Denna kan också vara fast monterad i till exempel ett fordon.

Digital information kan sändas från och till mobilstationen. Vid muntlig konversation omvandlas ljudet digitalt i mobilstationen. Denna information går via luften

till en basstation, vilken fungerar som en vanlig GSM-station.

Basstationen sänder informationen via kabel till en så kallad Tetraväxel. Benämningen ”Tetra” efter den europeiska standard som tekniken är uppbyggd kring. Tetraväxeln hanterar fler än 50 000 anslutna abonnenter. När Rakelsystemet är full utbyggt kommer ett flertal Tetraväxlar att finnas över hela Sverige.

När användaren söker kontakt med en annan användare, väljer mobilstationen automatiskt en

lämplig basstation. Basstationen kan hantera upp till 31 samtal samtidigt. Samtalet krypteras och röstkodning gör att buller i bakgrunden sällas bort.

Eftersom Rakel är digitalt medges datasändning och felkorrigering samt kryptering underlättas. Det kan komprimera tal och data och medger därmed hög överföringshastighet, cirka 4.6 kbit/s per radiokanal och så kallad tidslucka.

Basstationernas täckningsområden överlappar delvis varandra, vilket ger användare trygg-

het om en basstation skulle vara utslagen.

En för militär verksamhet särskilt intressant möjlighet med Rakel är positioneringsutrustning. Med hjälp av en Tetra Connectivity Server som kopplas till växeln kan utrustning för till exempel positionering via GPS användas. Detta innebär ett lyft för alla nivåer inom hemvärvnsbataljonen.

Rakel finns i Sverige dag i tolv lään. 2010 kommer systemet att vara utbyggt över hela landet.

KÄLLA: KBM

NATIONELLA SKYDDSSTYRKOR MED SPETS

När Livgardet genomför årets största övning deltar inte bara regementets egna värnpliktiga utan även hemvärvnet.

**När Livgardet övar 850
soldater visar även
hemvärvnet vad som
komma skall.
Här är framtidens grund
för försvaret av Sverige.**

TEXT: PER LUNQE

FOTO: STAFFAN CLAESON

■ Övningsscenariot känns igen: Staten Bogaland består i huvudsak av två etniska grupper, midianer i söder och kasurier i norr. En konflikt mellan grupperna är långvarig. FN antar en resolution om att sätta in en militär styrka, BFOR. Svensk trupp ingår.

BFORs främsta motståndare i Stockholmsområdet är Stockholms BefrielseBrigad och Södertörns Tigrar, som inte stödjer det fredsavtal BFOR tvingat fram. Befrielsebrigaden utför störande verksamhet

i trakten av Kungsängen och Livgardet. Hemvärnssoldater från flera utbildningsgrupper deltar i övningen.

SPANING OCH ELDÖVERFALL

Gävleborgsgruppen förser Livgardet med ett insatskompani bestående av fyra insatsplutoner från Hälsingland och Gästrikland. Dessutom är kompaniet förstärkt med en insatspluton från Stockholm och en grupp från Dalarnas insatskompani.

Uppgifterna som Gävleborgsgruppens

Lina Karlsson, till vardags brevbärare, pendlar mellan Kosovo, Afghanistan och Nationella skyddsstyrkorna.

enheter löser under övningen är ytövervakning, fast och rörlig spaning. Men även tvättakta eldöverfall.

VI JACKAR IN

Stf kompanichefen Håkan Henriksson på Quebeck Oscar, den Natoanpassade benämningen på hans kompani i B-styrkan, menar att ”det är jätteviktigt för oss att jacka in i ett större sammanhang”. Här visar han att hemvänet är med när övriga Försvarsmakten genomför en viktig slutövning på Livgardet.

Och det märks på alla, från Gävleborgsgruppens chef Raymond Iller till insatssoldater på spaning, att detta är något stort för hemvänet.

Här är framtidens grund för försvaret av Sverige. 30 000 hemvärnssoldater är beredda att ta den stafettpinne som försvarsminister Sten Tolgfors levererade med planeringsanvisningarna som han gav Försvarsmakten i november 2008.

Startskottet har gått och gamla hemvänet har definitivt ömsat skinn.

A-STYRIKAN FRAMRYCKER

Gävleborgsgruppen har planerat övningen i sex månader. Det är månader som ger en prestation under tre dygn där allt tycks falla på plats. Här visar det sig att gruppens utbildningsansträngningar gått åt rätt håll.

Tidningen befinner sig på Quebeck Oscars observationsplats där A-styrkan framrycker.

Plötsligt blir pansarbandvagnarna med skyttesoldater beskjutna. Kulsprutesmattor får pansarbandvagnarna att snabbt tvär-

vända. Elden besvaras. BT-simulatorer på en pansarbandvagn början blinka. Den är utslagen av simulerad eld från p-skott.

Vi gör ett nytt nedslag på en annan observationsplats. Här träffar vi Lina Karlsson från Gävle. Hon ger ett gott betyg åt gruppchefen.

Civilt är hon brevbärare. På sin senaste mission KS17 i Kosovo var hon fältpostkassör, hon ska ut igen. Lina har sökt till Afghanistan.

KOMPAKT FÖRVÄNTAN

David Renstam är gruppchef. Han gjorde sin värnplikt på Amf1 2003–2004 och studerar till ekonomiingenjör. Han ser gruppcheffsrollen som ett bra sätt att utvecklas som ledare och ser det som en utmaning att få gruppen att gå åt samma håll.

– Det är definitivt inte ersättningen som gör att jag är här, säger han.

Den diminutiva pengen han får är inget mot upplevelsen. Och Raymond Iller bekräftar den känslan. När soldaterna ilastade bussarna i Gävle på väg mot övningen såg han en kompakt förväntan inför övningen. Detta är frivillighet i ett nötskal.

Geza Lokasc är 26 och är i samma ålder s-spann som sina stridskamrater. Han har inte varit ute på någon mission ännu, men det kommer. Som insatssoldat ser han till att göra sina timmar i hemvänet värdar namnet. Geza är civilt ingenjör på Lantmäteriverket och räknar då på koordinater i det tvådimensionella rummet.

– Jag har varit med på ett tiotal övningar, mest SIB. Så det är kul att vara ute i skogen nu, säger han.

Raymond Iller (mittan) kollar läget i den grupp som David Rehstam (tv) leder.

Kompanichefen QO, Björn Rydbeck begär något relativt ovanligt för hemvärvet: indirekt eld.

◀ **Geza Lokascz gör 60 timmar om året med David Renstams grupp. Civilt räknar han som ingenjör koordinater på Lantmäteriverket.**

Två soldater ligger väl dolda av maskeringsnät nära den väg de observerar. De är utrustade med bild och ljusförstärkare, gruppradio 135 och inte minst – blyerts-penna och papper.

NÄR KOMMER UTRUSTNINGEN?

Över till kompanistaben. Här menar Ove Eriksson som sköter det tekniska att de gamla hederliga radioapparaterna och kartorna med plastoleat duger. Men det vore inte fel med datorunderstöd:

– Det är mycket prat om SWALE och annat som skulle underlätta för oss. Men frågan är när det kommer. Kan inte staben på Tre Vapen sätta ned foten? frågar han och syftar på rikshemvärvnsavdelningen.

Vi rör oss vidare i den terräng där Nationella skyddsstyrkorna agerar. Vi kommer till en gruppering där kompanichefen Björn Rydbeck i en terrängbil 11 just gör något för gamla hemvärvet ganska ovanligt. Han begär indirekt eld.

– Delta Charlie Red, Delta Charlie Red, från Quebec Oscar, anhåller om indirekt eld, eldtillstånd, o-plats ... på följande koordinater ...

Detta är definitivt nytt.

– Vi har kompetensen. Tyngre insats ligger i tiden, säger han. □

FAKTA SWALE

SWALE är ett program som med datorns ljudkort bildar en ALE (Avformatic Link Establishment). Det kan anslutas till flertalet olika radiostationer

Trög början men varm avslutning

Tiden var inne för att genomföra en gemensam ledningsträningsövning med förbandens stabspersonal.

Deltog gjorde personal ur 151 och 152 bataljonerna och platsen var Rosenholm i Karlskrona.

■ Efter den inledande genomgången med övningsledaren Bo Alfredsson från Försvarsutbildarna delades personalen upp i en chefsgrupp och övrig stabspersonal. Chefsgruppen leddes av major Anders Olsson och övriga av B-G Svensson samt Jan och Caisa Jannesson från FRO. Repe-tition av rutiner, förande av karta med nya

UTM samt anrop på engelska var något av det som övades.

Efter lunch övergick befälet för bataljonerna till respektive chefer. Övningen kunde därmed påbörjas i organiserade bataljons- och kompanistaber.

DÅLIG TEKNIK

Det blev en något trög start, beroende på olika tekniska problem med radioapparaterna. En del berodde sannolikt också på några handhavandefel. Efter ett gediget arbete av sambandschefen Cai Wendel (KRAG) och FRO-personalen kunde man komma in i rutinerna och meddelanden och rutinerna på staberna ökades markant. Kommunikationen via ATN samt ordonnanstjänsten fungerade hela tiden mycket bra.

För att engagera så många som möjligt i respektive stab beordrades förbanden att

förbereda ett antal beredduppgifter. En sådan var för bataljonerna att förbereda omgruppering till ny uppgift. Staberna sattes på prov att i första hand planlägga, skriva order samt ge order för marsch till ett nytt grupperingsområde. En marsch som också spelvässigt utlöstes.

Vid några tillfällen under övningen gjordes korta avbrott och ”läget frystes” Då kunde instruktörsgrupperna rätta till de små fel och förbiseenden som dock gjordes. Vid varje bataljon fanns en instruktörsgrupp på 3–4 man med personal från såväl Blekingegruppen som FRO.

Rikshemvärvschefen Roland Ekenberg besökte övningen och han var nöjd med uppslutningen. Det fanns cirka 90 hemvärvnssoldater i de olika staberna, 6–7 pluttonchefer i övningsledningarna, 7 personer i förplänadgruppen och 11 instruktörer.

SMAKLIG SPIS

Under hela övningen lagades och serverades maten på ett utmärkt sätt av förplänadgruppen på sju personer från 10:e insatskompaniet. Alla kunde konstatera att engagemanget och kunnigheten är högt på denna förplänadgrupp som fått låna storköket på Marinbasen.

Eftersom man på båda bataljonerna hade förmånen att ha en pastor så avslutades hela övningen med ”Korum” samt en ”Krigsmannabön”. Detta blev för många överraskande men också oerhört uppskattat.

TEXT & FOTO:

BOSSE ALFREDSSON

FÖRSVARSUTBILDARNA

ABC FÖR FRAMGÅNGSRIK LEDNING AV BATALJON

Grunderna för ledning av bataljon i markstrid finns beskrivet i en kortfattad handbok, Metodhandbok Ledning bataljon Grunder (FM).

Manövertänkande (fiendens vilja och förmåga ska påverkas) och initiativ genomsyrrar bataljonsledningens arbete. Det finns ett samband mellan manövertänkande och initiativ som kan beskrivas i följande kedja: upptäcka – bedöma – fatta beslut – agera. Manövertänkande förutsätter högt tempo och ständiga initiativ.

Bataljonschefen är tydlig på följande förhållanden som gäller hans medarbetare och underlydande chefer: ansvar, befogenheter och hur lydnad ska ske. Dessa förhållanden kommuniceras på ett lättfattligt och enkelt sätt.

Det viktigaste för bataljonschefen är att tydliggöra slutmålet. På vägen dit sker ständiga korrigeringar och uppföljningar. Den beslutsamme chefen föredras i manövertänkandet. Obe-slutsamhet och bristande handlingskraft får oftare allvarligare följer än misstag i fråga om tillvägagångssätt.

Planering är grunden för all framgångsrisk verksamhet. Varje ledig stund tas i anspråk för planering. En annan viktig aspekt är hur vi ser på problem och styrkor. I vår kultur är vi ”världsmästare” på att identifiera problemområden. Handboken menar i stället att vi ska identifiera framgångsfaktorer.

PER LUNQE

Snabb start i Enköping

Förmågan att dra igång direkt med ledningen av bataljonen är ledstjärnan på övning. I verkligheten väntar inte fi på att allt är perfekt ordnat i staben.

■ Fem bataljonsstabber har övat ledning på Ledningsträningscentrum i Enköping. Utgångsbudet för deltagande staber från Norrbotten, Gävleborg, Dalarna, Södermanland och Örebro/Värmland var klart: Rivstart och fortsatt högt tempo.

Efter den övning på Ledningsträningscentrum, LTC, som genomfördes 2007 vill rikshemvärvschefen Roland Ekenberg se förbättringar i stabsarbetet. Det är bland annat stabens förmåga att sätta igång direkt.

– Det är viktigt att snabbt komma igång med ledningsträningen i stället för att ägna tid åt grundläggande saker, säger han.

Att snabbt komma till verlig övning är den öppning som eftersträvas på helgerna hos Ledningsregementet.

– Bataljonsstaberna är så kompetenta att de klarar av en sådan öppning. Mjukstartsvarianten är fel anslag. Tempot måste skrivas igång direkt, säger Roland Ekenberg.

Valet av Enköping och LTC på Ledningsregementet synes vara en möjlighet som kan vara överlägsen övningar på hemmaplan.

– Ja. Helt klart, säger Björn Malmeström som höll i övningen.

Eftersom allt finns uppdukat i LTC:s an-

På väg in i hemvänet: Kryptoapparat 302, "så gott som idiotsäker".

FOTO: FRO

Kryptoapparat 302 säkrar sambandet

Nu kommer ett bra tillskott för samband inom hemvänet: Kryptoapparat 302.

Den kan användas till be- fintlig sambandsutrustning och medger vad FRO-in- struktören Marie Nedinge säger "idotsäkert" sam- band.

■ FRO har börjat organisera kurser för att möta behovet av kunskap om hur kryptoapparaten fungerar. Den första har genomförts i Härnösand.

MÅNGSIDIG APPARAT

För att kunna använda apparaten krävs utbildning och sådan har nu börjat levereras. Eleverna på den första kursen har fått kunskap om hur krypterad information sänds. Användning av 302:an kräver förutom utbildning, signalskyddsbehörighet som systemoperatör.

Kryptoapparaten är mångsidig. Grunden är att en text krypteras. Sedan kan den

krypterade texten sändas på ett flertal sätt; med telefon (alla typer av befintliga telefoner som mobiltelefon, Ra 145/146, Ra 180 med flera) eller med ordonnans.

– I fallet mobiltelefon är det bara att lokalisera dess talingång och utgång samt hålla lämplig del mot kryptoapparaten. Analog information omvandlas automatiskt till digital och vice versa, säger Marie Nedinge.

En annan fördel är 302:ans storlek. Den är mindre än ett mjölkpaket. Det viktigaste är ändå säkerheten.

läggning är det i princip bara att checka in och sätta igång spelet direkt. Iordningsställande av stabsarbetsarbetsplatser hemmavid skulle ta onödigt lång tid för en övning som inte går ut på att resa tält.

– Vi bör kunna öva halva antalet staber årligen i denna och någon av Försvarsmaktens övriga ledningsträningsanläggningar, säger Roland Ekenberg.

Nu ryckte staberna in fredag och övade till söndag. En variant som diskuterades var att öva 24/2, det vill säga två hela dygn utan uppehåll för nattvila. En annan möjlighet som kom upp är att samträna med

andra blåljusmyndigheter som polis och kustbevakning. Med den spelmotor, TYR, som finns på LTC kan vad som helst hända, allt från krig i Bogaland med konsekvenser för hemvänet på hemmaplan till civila insatser.

Lassas Hans Andersson är chef för Dalarnas 533. bataljon. Han ser att upp-lägget två dygn i ett sträck vore bra.

– Det skulle innebära ett jämnt flyt som förmodligen också skulle stämma bättre med verkligheten, säger han.

Lassas menar att konceptet "train as you fight" inte bara ska tillämpas vid skjut-

övningar utan även vid stabsövningar. Eftersom aktiviteterna i ett skarp läge inte gör halt på natten borde även dygnet runtövningar med ledningsinsatser genomföras.

Att träna på LTC tycker Lassas är helt i sin ordning.

– Det är helt perfekt. Allt finns uppdukat här. Det är bara att komma hit och köra. Pang på och igång. Jag ser fram emot en övning med chockstart. Och att övningarna går i realtid innebär också att de följaktligen blir mer realistiska.

PER LUNQE

David Träger är stridsbåtsförare inom Södertörnsgruppen.

Marina uppgifter kräver

Vid Södertörnsgruppen har man utvecklat en metod för användandet av stridsbåt 90 för hemvärnsplutoner. Vi följe grupp- och platonchefer från insatsplutonerna under deras förstegsövning i Stockholms skärgård.

TEXT & FOTO: RICHARD KJAERGAARD

■ Mullrande båtmotorer i fjärran. En stridsbåt är på väg mot sitt mål i Stockholms skärgård. Det är spänning i luften, nästan så man kan ta på den. Väntan. Mullret kommer närmare. Och där! Stridsbåten runderar en udde. Två Sciamiamotorer driver den svenska tillverkade båtens båda jetstrålar som tar det avlänga skrovet över Östersjöns vågor. En prick i fjärran blir på en halv minut till en båt med en smatrande tretungad blågul örlogsflagga i aktern.

I förarhytten sitter båtföraren David Träger och rattar stridsbåten fokuserat och skickligt. Vågorna piskar upp över de små rutorna, vindrutetorkarna slår taktfast

Övningsledaren Tommy Andersson väntar på att truppen ska landstiga.

och torkar bort vattnet. Nere i personalutrymmet på stridsbåten sitter truppen. Alla är målade i ansiktet. Hjälmdoket har kompletterats med en bit maskeringsnät som hänger ned på sidorna för att få bort konturerna på hjälmen. Fokus. Ingen säger något.

– Fem kvar, ropar chefen!

DAGS FÖR LANDSTIGNING

Från att ha suttit avslappnade i stolarna gjorda av tyg, så rätar soldaterna nu på sig. Det är snart dags för landstigning. Man kan se att båten rör sig fort framåt genom de små rutorna som finns i lastutrymmet, en strimma vatten piskar förbi som om det vore storm utanför. Minuterna tickar på fort.

Båten kommer närmare stranden. En häftig inbromsning och vattnet skvärtar med en väldig kraft upp över fören på stridsbåten. Motorerna ger ifrån sig ett kraftigt och aggressivt buller. Någon drar i en regel och ett gnisslande ljud hörs. Luckan fälls. En dov röst ger order från stridsbåtens innanmåte.

– Framåååå!!

Soldaterna rusar med bestämda steg ut från båten. Klapprande kängor mot metallluckan i fören som nu blivit till landgång

Nere i personalutrymmet går befälen igenom de sista förberedelserna.

fast mark under fötterna

och sedan ett väsande ljud mot gruset. Plutonen tar en första stridsställning en bit längre upp på landbacken och sätter sig i låga ställningar. Alla kontrollerar sin utrustning samt position och ger klartecken in mot chefen. Allt sker utan något onödigt snack. Här gäller handtecken och samband med ögonen. Nu kommer också hunden Fara och hennes hundförare Jimmy Westerberg ivrigt flåsand och sätter sig bakom skyttelinjen med soldater. Trots att det bara är övning, så sker allt med 110 procents engagemang.

– Bra så långt! säger övningsledaren, och numera insatskompanichefen Tommy Andersson, och bryter övningen.

Soldaterna lyssnar uppmärksamt på vad som var bra och vad som bör rättas till. Det är högt i tak, den lugna och metodiska norrlandsofficern Tommy Andersson är inte rädd för att ge direkt och konstruktiv kritik till insatssoldaterna. Han tycker att man ska köra genomgångarna direkt. Detaljer i utvärderingen kan annars gå förlorade.

GLÖM NORMANDIE

Insatsplutonerna ska vid ett skarpare läge inte genomföra några häftiga landstigningar under strid. Båten är tänkt att fun-

gera som ett transportmedel och inte som en ”stridsbåt”. Landstigningar under strid som den i Normandie 1944 är inte gångbara för hemvärvet. För det krävs kraftiga understödsvapen, något som hemvärvet saknar eftersom deras stridsbåtar inte har någon beväpning.

– Vi arbetar efter premisserna att terrängen inte är tagen av fienden där vi går i land med hemvärvsförbanden. Men trots att vi spelar på ett lågriskläge så är det viktigt att veta hur man gör när man använder sig av båten i förbandet, säger Tommy Andersson.

HUNDEN BRA RESURS

Metoden som övas vid Myttinge denna dag är också till stor del anpassat för hundtjänst i skärgårdsmiljö.

– Jag och hunden är en bra patrull- och spaningsresurs. Hunden kan distanssöka en hel ö från en enkel motorbåt. Det är viktigt att hunden kommer nog nära vattenytan och att det hela sker från läsiden av den ö den spanar av, dofter sprids nämligen bra över vatten. Bassäkerhetsförbanden använder denna metod från bland annat kanoter, säger hundföraren Jimmy Westerberg medan hunden Fara ivrigt vädrar i luften.

Övningens syfte är också att låta soldaterna bli bekanta med att färdas i stridsbåten och de säkerhetsaspekter det innebär.

PROFESSIONELLA SOLDATER

Insatsplutonens soldater har en hög grad av professionell soldatbakgrund. Många har gjort utlandstjänst.

– Sammanlagt har vi femton stycken utlandsmissioner på min grupp. Jag själv lägger ned cirka 800 timmar per år inom hemvärvet, men då är jag också skjutledare, säger Conny Renman, ställföreträdande gruppchef.

Övningsledaren Tommy Andersson säger att metoden som Södertörnsgruppen använder när det gäller hemvärv och stridsbåt var nödvändigt att ta fram.

– Det finns inget reglemente anpassat än för hemvärvet när det kommer till frågan om stridsbåt. Därför utgick vi från metoden som Amf 1 använder vid landstigning och inom insatskompaniet tog vi fram det här sättet att agera på, säger han och ger order till platoncheferna att samla styrkan för ytterligare några moment.

– De som är intresserade av metoden kan vända sig till mig eller någon av mina kollegor för att få ytterligare information, hälsar Tommy. □

Från ljungh till asfalt

*Fiender upptäcks vid objektet
och gruppen tar stridsställning.*

**Platsen är Kosta skjutfält
mitt i den småländska
utvandrarbygden. Framför
chefen för Kalmar och Krono-
bergsgruppen, överste-
löjtnant Tor Johansson,
står cirka 200 soldater
ur Kronobergs läns hem-
värnsbataljon.**

TEXT & FOTO: ANDERS ENGSTRÖM
KALMAR OCH KRONOBERGSGRUPPEN

■ Efter flera månader med planeringsmöten, rekognoseringar och många timmars orderarbeten samt skrivande av övningsplaner var det äntligen dags för KFÖ. Den fyra dagar långa övningen skedde som ett av Rikshemvärvschefens beordrade försök med hemvärns-KFÖ. Så visst fanns Brigadgeneral Ekenberg själv samt representanter från HvSS på plats för att följa såväl förbandet som utbildningsgruppen.

DRILLNING

Bataljonen delades upp på olika utbildningstäder som omfattade alla funktioner inom ett hemvärnsförband, från förbands-

utbildning med skarp ammunition med gruppens tagande av stridsställning samt två gruppars växelvisa omgruppering med eldunderstöd. Dessutom drillades det i sjukvårdstjänst, transporttjänst samt ledning och samband och även lågflygnavigering med taktisk fotografering. Piloterna övade med TBOS (Ta Bild Och Sänd), ett system för bildöverföring av hög kvalitet nästan i realtid.

Mc-ordonnanserna fick bland annat pistolutbildning och orientera i mörker. Staben, kompletterad med kompanichefer, tränades dels i signalering men främst i bedömande, orderarbeten och stabsarbetsplan. Även det nya och i förbandet ingåen-

En skadad förbereds för transport av sjukvårdaren Jan Persbjörn i Växjö/Alvesta hemvärnskompani.

Gruppchefen Tomas Andersson: "Jag tycker det var en riktigt bra övning och jag är glad att även vi från insatskompaniet var inbjudna den här gången. Vi övar alldeles för lite ihop normalt sett. Att ha gemensam strid på fredagen och sedan utplacering för övning i respektive plutos område var ett bra uppdrag. Skyddsvaktsmomenten kändes både väl genomtänkta och låg på en realistisk nivå, dessutom är det alltid bra att få en uppfräsning av skyddslagens tillämpning."

◀ *Observationsplats med hundekipage.*

de hemvärnsunderrättelsekompaniet deltog.

BRA RESURSER

Trots de långa transportavstånden för att komma till Kosta skjutfält kan förbanden förutom förläggning och förplagnad, öva skjutningar både med skarp och lös ammunition oavsett tid på dygnet eller miljörestriktioner. Men här finns även resurserna att öva alla tjänstegrenar på ett och samma ställe inklusive flygverksamhet då den nedlagda flygbasen på skjutfältet med dess

faciliteter står till förfogande. Finns det någon annan utbildningsplats för hemvärvet som kan stå till tjänst med detta?

CIVILA OBJEKT

Efter en dag på Kosta fick delar av styrkan öva praktiska skyddsvaktstioner på hemorterna Lessebo, Älmhult, Alvesta och Strömsnäsbruk. Förbanden övade då på civila objekt inne i dessa samhällen för särskilt belysa problemen med skydd och eventuell uppkommen strid där de civila medborgarna ska skyddas. Så övningarna

skedde bland annat på en järnvägsstation, kommunledningens arbetsplats, skolor, vattenverk, ställverk och anläggning för Banverket. I Strömsnäsbruk hade ställföreträdande kompanichef löjtnant Torgny Person sålt in övningen så väl att kommunchefen samt ambulans, brandkår och räddningstjänst deltog i momentet.

Även om deltagandet var något ojämnt fördelat mellan förbanden gavs det övningstillfällen för alla över tiden. Vid övningens slut den fjärde dagen kunde konstateras att huvuddelen av verksamheten genomförts och inga skador eller incidenter hade skett trots det stora antalet skjutmöten, transporter, stridsövningar och cirka 30 flygtimmar i luften. □

VÄGVALET GÄLLER: Scouting eller stridsövning

Rena marinkårsstuket är numera ytterst sällsynt, men under 2008 inträffade ett lite allvarligare fall i en ungdomsavdelning. På ett seminarium på HvSS i december försökte man reda ut begreppen.

TEXT: ULF IVARSSON **FOTO:** ANDERS KÄMPE

■ I en ungdomsavdelning i Västra Sverige var det var faktiskt så hårda tag att utbildningsgruppchefen fick beordra stopp med omedelbar verkan.

Händelsen ledde till att rikshemvärnschefen tog initiativ till ungdomsseminarer på Hemvärnets stridsskola för att reda ut vad som gäller. Det visade sig att principerna för verksamheten behöver klarläggas. Är det en slags scouting eller är det förberedelser för militärlivet?

ORDNADE FORMER

Försvarsmaktens interna bestämmelser, FIB, från 1996 talar om försvarsupplyning, yrkesinformation och fritidsaktiviteter som skapar en gruppgemenskap. Men också om militärt uppträdande och ordnade former. Försvarsutbildarnas handbok betonar att militära former inte får överdrivas eller göras till självändamål.

Alltså lite diffust vad man får göra och inte, ansåg många av det 50-talet deltagarna.

Klart att ungdomarna ska lära sig hälsa, marschera och vända, fastslår Håkan Nordfors, chef för samordningsavdelningen på HvSS och sammanhållande för seminariet.

ALLT HÄNDER

Men var går gränsen för utbildning i strid? Är det ok att måla sig i ansiktet, samöva med hv förband, passa radion i staben, gå runt och titta, vårdta tunga vapen, stridsförflyttningsvara figurant och målstyrka?

– Allt det ni tror inte händer i dag det händer, säger Håkan Nordfors.

En tydlig signal är att FIB säger att strids-

utbildning som regel inte ska ingå ens efter fylda 18. Även Försvarsutbildarna håller i tömmarna med ”under 18 är all utbildning i strid förbjuden” och ”bör som regel ej heller förekomma med en som fyllt 18 år”.

Alltså, anfallsövningar är tabu men ställa upp en post går för sig.

– Det vore förödande för Försvarsmakten om utbildning uppdagas som inte är tillåten. Det blir rubriker om barnsoldater. Är ni tveksamma, fråga chefen.

Ungdomsledare Jörgen Fagerström från Livgrenadjärgruppen talar säkert för många i sin kommentar.

– Det handlar om att intressera ungdomar för hemvärnet och Försvarsmakten. Karta, kompass och blå overall räcker inte. Det måste vara något häftigare.

VARNAR OM FEL VÄRDEGRUND

En ungdom ska vara ”lämplig” för att kunna antas. Någon personkontroll sker ju inte men det händer att vi ringer och skaffar oss upplysningar i tveksamma fall, tipsar en ungdomsledare.

– Kamraterna varnar om någon är olämplig, säger kapten Kenneth Holgersson, Upplands- och Västmanlandsgruppen.

Det gäller att vara lyhörd och vara lite pappa för dem. Då får man veta, säger Thorleif Wallette, Blekingegruppen, där man haft problem med nynazister som försökte komma in. De tvingades välja mellan hemvärnet och sin rasistgrupp.

En tolerant och förlåtande inställning är att föredra. Man ska inte döma för hårt utan ge en andra chans om de har förtutsättningar att tillgodogöra sig utbild-

ningen förstås. Det var flertalet närvärande ungdomsledare och ungdomsansvariga överens om.

RÄTT ATT HA FEL

– Människan är unik, undersök om det går att omvända henne. Man har rätt att ha fel åsikter, säger Håkan Nordfors.

– Gränsen går när någon ifrågasätter andras lika värde. När så är uppenbart kan vi anse att individen inte passar in, säger skolchef Torsten Hallstedt.

Tommy Sitsas, Försvarsutbildarna i Skåne predikar värdegrundens direkt och inte minst att det är förbjudet med sexuella trakasserier.

– Det har effekt, vi är mycket bättre på det här i Försvarsmakten än i skolan till exempel.

Definitionen på värdegrundens kan ung-

Ingen kränkning, bara ett kneigt moment för unga tävlande.

domarna själva hjälpa till med, så att de är med i processen, säger en av ungdomshandläggarna.

ROPADE JA

Ungdomsledarna är i regel med i hemvärvnet och därmed bättre kontrollerade.

Ändå ropar många ”ja”, när Håkan Nordfors frågar om de tror att det finns ungdomsledare som inte omfattar värdegrundens.

– Vi tittar extra på de som ska gå ungdomsledarkursen och jag är själv med på övningarna, säger kapten Lennart Andersson, Livgrenadjärgruppen.

– Det är förbjudet att diskriminera och förfredra ungdomarna. Det räcker att någon uppfattar sig som kränkt för att det ska vara en kränkning, säger Håkan Nordfors. □

MINSKAD TREND FÖR UNGDOMARNA

■ Hur många hemvärns- och försvarsutbildarungdomar har vi i dag? Jämför man tidningens enkäter 2004 och 2008 tycks antalet hemvärnsungdomar ha minskat från 2 500 till 1 394 (i 57 avdelningar), men siffran är osäker beroende på att vi inte skiljt på aktiva och passiva i vår fråga. Elfsborgsgruppen rapporterar till exempel 141 aktiva men har totalt 400 på papperet. I övriga fall vet vi inte proportionerna.

Försvarsutbildarna uppger att de har 4 200 ungdomar i sina avdelningar. Hur många som är aktiva av dessa är inte känt på central nivå.

År 2001 gav samma fråga svaret 1 700 hvungdomar och 3 000 i dåvarande FBU.

Övningsutbudet varierar från 100 timmar (Skaraborg) till 500 (Örebro- och Värmlandsgruppen), med ett genomsnitt på 205 timmar.

Elfsborgsgruppen mest offensiv

I 15 av de 22 utbildningsgrupperna har man inga planer på nya ungdomsavdelningar. Så länge minimikravet är central kurs och lämplighet men inte värnplikt råder ingen brist på ungdomsledare.

■ Kapten Lennart Andersson vid Livgrenadjärgruppen konstaterar att behovet helt enkelt inte finns – man har redan täckt upp hela Östergötland. Även Skåne är välförsörjt, där blomstrar hela 15 avdelningar (Försvarsutbildarna) med 381 ungdomar. Gotland har en avdelning med 51 tjejer och killar, lika många som 2001 och riktigt bra med tanke på befolkningsunderlaget.

Ingen expansion väntas heller i Uppslands- och Västmanlandsgruppen, som har hand om sex avdelningar.

Mest offensiv är nog Elfsborgsgruppen. Inte nog med de 13 avdelningar man redan har, kapten Carl Kjellberg meddelar att man tänker starta nya i småstäderna och på öarna runt Göteborg inom de närmaste två åren.

Längst i norr satsar även Lapplandsjägarna på utbyggnad, nämligen i Haparanda, Gällivare och Pajala som komplement till de nuvarande fem ställena, men inte förrän tidigast 2010. Ungdomar i Sollefteå (Västernorrland), Umeå (Västerbotten) och Hammedal (Fältjägarna) kan

även de se fram emot en ny och spännande fritidssysselsättning, liksom 15-åringarna i Falun (Dalregementsgruppen).

KANSKE I FLEN

Lite mer svävande besked kommer från Sörmlandsgruppen som kanske kör igång i Flen om två-tre år. Åtta avdelningar räcker inte för Kalmar- och Kronobergsgruppen. Men problemet är här att det är svårt att få tag i ungdomsledare.

Total brist på ledare förklarar också varför det inom Gävleborgsgruppens område i dag bara finns två vilande avdelningar (Försvarsutbildarna). Ett gäng flygvapenfrivilliga putsar upp statistiken något.

Men trots allt säger sig bara fem grupper ha bekymmer att skaka fram ungdomsledare. Konflikter med civilt jobb, usel ersättning, glesbygdsproblematik, generationsväxling och minskad pott av värnpliktsutbildade anges som orsaker. De övriga 17 grupperna anser att tillgången är god eller acceptabel. Skaraborg har till exempel inte svårt att få fram ledare, proble-

met är i stället att hemvärnsförbanden inte är så intresserade, uppger kapten Stefan Ekroth.

Grundkurs för ungdomsledare och allmän lämplighet är ett minimum, sedan ser det olika ut mellan grupperna. Fyra kräver värnplikt eller motsvarande. Flera använder helst befälsutbildade från lumpen, reservare och före detta yrkesofficerare, men accepterar ungdomsledare utan större militär erfarenhet om det bara är rätt person. Norrbottensgruppen vill framförallt ha fackkunnigt folk, men ”dock är personen viktigare än den formella kompetensen”. I Elfsborgsgruppen är 40 procent före detta yrkesofficerare. I Sörmland har halva styrkan värnplikten bakom sig, men lika många inte. På Gotland ska man ”gärna” ha gjort värnplikten, men det räcker om den blivande ungdomsledaren själv har varit med i ungdomshemvärnet. Några föreskriver instruktörsutbildning, antingen skjutinstruktör, skjutledare eller trupputbildare.

ULF IVARSSON

KAMRATPÅVERKAN REKRYTERAR BÄST

■ Den utan konkurrens mest gittrande formen för rekrytering är via kompisar eller som det också uttrycks kamratpåverkan eller mun till öra-metoden (19 svar). Att visa upp sig på marknader, mässor och ordna särskilda rekryteringsdagar är också vanligt (9 svar). Därefter kommer besök i skolor (8) och internet (7). Annonsering är det bara två av grupperna som ägnar sig åt.

Blekingegruppen har lyckats få syokonsulenter på sin sida. Livgardesgruppen gör massutskick

till var fjärde ungdom i åldersgruppen.

Internet har ännu inte fått så stor betydelse. Livgardesgruppen får dock in 25 procent av sina nya den vägen och Västerbottensgruppen syns på en så kallad ungdomscommunity.

En unik metod tillämpas av Dalregementsgruppen i projektet ”Utmaningen”. Skolungdom bjuds in vid tre tillfällen – grundär, överlevnad och vinter. En god rekryteringsgrund, rapporterar kapten Peter van Reenen.

FOTO: ANDERS KÄMPE

Träffsäkra skyttar på 2006 års ungdomstävling på HvSS.

FOTO: ANDERS KÄMPE

Överdrivna stridisar slutar snabbt

Ungdomsutbildningen ses allmänt som ett sätt att väcka intresse för värnplikten, officersyrket och hemvärvnet. Det gäller bara att gå mjukt fram.

■ Målet är självklart att söka till grundkurs hvsoldat, skriver Kalmar- och Kronobergsgruppen. Om inte hvungdomen får göra värnplikt erbjuder Hallandsgruppen en genväg till sitt insatskompani genom att ansluta sig till en avtalsorganisation. Skåne vill ha en linje för dem som inte vill gå ledarskap 1 och 2 – för att inte Försvarsmakten ska tappa bort dem.

Den känsliga frågan om ungdomar som har en felaktig inställning till försvaret förnekas av alla. ”De slutar snabbt”, konstaterar kapten Sara Aldrin, Sörmlandsgruppen. Fyra grupper har däremot haft enstaka problem med ungdomsledare som drivit utbildningen för hårt eller på fel sätt. ”Det snackas om att man är lite för fokusrad på värnplikt vid fortsättningskursen och ledarskapskursen”, skriver Skaraborgsgruppen.

I Kalmar- och Kronobergsgruppen uppger löjtnant Cai Wendel att han har hundraprocentig kontroll på ledarna. Lollo Nordborg på Södertörnsgruppen säger att problemet snarare är att ungdomsledarna haft för höga krav på sig själva. Men 2009 lovar hon att underlätta för dem.

ROMBERNA SOM SKOLTECKEN

Som ett eko av debatten om skoltecknen vill fortfarande fem utbildningsgrupper återinföra dem. Livgardesgruppen påpekar att man då på avstånd kan se vilka kunskaper som borde finnas hos bäraren. Resten är nöjda med romberna (men det är

faktiskt tre grupper som inte använder dem).

”De nyuppfunna romberna fyller samma funktion”, skriver kapten Olle Svensson, Norrbottensgruppen. Kollegan kapten Carl Kjellberg på Elfsborgsgruppen tycker att romberna är diskreta och bra eftersom de inte delar in ungdomarna i ”vi och dom” lika markant. Skolstrecken kan uppfattas som ett gradsystem, främst av mäniskor utanför den militära verksamheten, kommenterar fänrik Tommy Sitsas, ungdomsansvarig på Försvarsutbildarna i Skåne.

GRUNDKURS HV BRA MÅL

Planerna på att permanenta utbildningen av hemvärensaspiranter efter ungdomsåren vinner gillande av alla ungdomshandläggare utom fyra. Kvalitén blir inte tillräckligt hög, anser någon.

”Det kan falla väl ut men räcker inte för att fylla vakanserna. Någon form av plikt behövs, heter det från Norrbottensgruppen. Hallandsgruppen säger ja om det gäller befattningar i understödfunktioner men nej om det handlar om stridande soldater. Örebro- och Värmlandsgruppen svarar lakaniskt: ”Det tror vi inte på”.

Odelat postiva är Elfsborgsgruppen. ”Äntligen. Mycket bra. Nu har vår ungdomsverksamhet ett tydligt mål. Dock ska man vara försiktig så att inte utbildningen upp till 18 år ser ut som barnsoldater”. Ok om den bedrivs av utbildningsgruppernas

personal, framhåller Blekingegruppen och Livgardesgruppen. Stockholmarna hoppas att ungdomar i Försvarsutbildarna ska få samma chans.

Under visst knot fogar sig alla i bestämmelserna för transport och förvaring av gevär 22 long. Elva grupper tycker inte att det fungerar, nio med tvekan. Två har inte svarat.

Krångligt och tidsödande, roliga skjutningar försvinner och om man inte har väpnad eskort, vem har då ansvaret frågar man sig.

Tanken med ungdomsvapnet var att det skulle göra det lättare, i dag är det svårare än någonsin att genomföra någon form av vapenutbildning oavsett typ, klagar Tommy Sitsas, Försvarsutbildarna i Skåne.

”Det är alldelvis för tungarbetat. Gruppen är för liten för att hålla på med det och frivilligpersonalen måste ta ledigt från sina jobb för att hämta och lämna. Vapnet borde klassas annorlunda”, hävdar Skaraborgsgruppens kapten Stefan Ekroth.

Reglerna är för hårt skrivna och går inte att följa till hundra procent, säger löjtnant Stefan Sahlin, Lapplandsjägargruppen.

Halland har inte skickat några lag till ungdomstävlingen de senaste fem åren på grund av att vapnen inte tillhandahålls på plats, utan måste medföras. ”Händer det något på vägen kan man fundera på vem som är ansvarig. I Hallandsgruppens värld är det inte ungdomen, skriver kapten Peter Agholt.

ULF IVARSSON

Isdubbarna är en säkerhet när du hamnar i plurret på vintern, även om det här bara är övning.

MIDVINTERBAD FÖR UNGDOMAR

TEXT: LARS THORWALL FOTO: PG EKLÖF DALREGEMENTSGRUPPEN

- Jag heter Jon Olsson, säger Jon nästan skallrande, när han för andra gången ligger i isvaken.

Isvaksbad är ett av momenten som nitton ungdomar får testa när Dalregementsgruppen bjöd in aktiva hemvärnsungdomar i länet för att bedriva vintertjänst.

Ett gäng sugna skidåkare väntar på att åka nerför backen i skogen på ett säkert sätt.

Snön faller, precis som det skall vara vintertid, när tältet reses. Figuren i förgrunden är maskoten, en älg, för Ludvika hemvärnsungdom.

■ Lördagen gryr med snöfall och rätt mycket blåst. Kanonväder för vinterövning med andra ord. Vallningen med tjära på ”vita blixten” inne på kasernområdet får stå över på grund av blåsten. Istället åker man ut på fältet och slår förläggningen i dagsljus. En förläggning som består av två stycken tält som rymler 20 personer vardera. De vita maskeringsnäten gjorde att hela förläggningen ”försvann” i den vitklädda skogens dunkel.

Man delades in i grupper och ett par av ungdomarna fick agera som chefer.

– Det här med att få vara chef är nyttigt, det tycker vi allihop, det vill vi gärna ha mer av, säger Sandra Holmqvist från Ludvika.

GILLAR TOLKNING

Efter lunchen är det dags för skidteknik. Kunskapsgraden avgör vilken av det två

grupperna man hamnar i. Skidteknik upp för och utför, på väg och i terräng och med lika många stilar som antalet ungdomar. Att svänga och stanna på ett säkert sätt är ett viktigt moment. Därtill kommer skratten och surporna som ett brev på posten. Efter det grundläggande skidpasset var det dags att stegra skidtekniken med att tolka på skidor efter bandvagn 206. Det upplevs som ett av de roligaste inslagen under dagen. Några surpor, men efterhand blev säkerheten större och tolkarna ville ha högre hastighet.

– Det var lite pirrigt i början, säger Anna Nordesjö från Gagnef efter en runda på ett par tre kilometer.

”TJÄRT” ARBETE

Mörkret sänker sig, tur att snön finns som trots allt gör det ljusare än det skulle vara med barnmark. Granskogen står som vakt-

poster med snötunga armar som hänger ned. Snöandet avtar så man tändar eldar för att bättra på grundvallan på skidorna. Penslar, trasor och tjära tas fram. Skidorna värms med en pendlande rörelse över elden för att det ska vara lättare att pensla ut tjäran och för att skidan ska suga åt sig. Överskottet tar man sedan bort med trasan. Doften av rök och inbränd tjära är säkert minnesvärd.

BADA MITT I VINTERN

Isvaksbad! Dags för övningens höjdpunkt? För Jon Olsson från Ludvika verkar det vara så. Han nöjer sig inte med ett dopp uppe i Lugnets utomhusbad. Nej, två gånger ska det vara för att känna rätt.

– Det är inte direkt skönt men det är en nyttig erfarenhet och kunskap att ha om jag skulle hamna i en verlig situation, aningen själv eller om jag ska försöka rädda någon som hamnat i plurret, säger Jon samtidigt som kroppen skakar ordentligt efter andra doppet.

Att huttra är kroppens varningssignal när kroppstemperaturen är på väg ner. Genom ofrivilliga rörelser försöker kroppen aktivera sig och producera energi (värme). Du undviker det genom att klä dig rätt eller håll dig igång.

– Jag är ”ungereporter” på Ludvika Tidning och ska försöka få med något i tidningen om vad vi gjort och hur bra det är att vara med i hemvärnsungdom, säger Niclas.

– Kanske kan det locka fler som vill vara med hos oss, avslutar han. □

Klart för tolkning. Max 12 får tolka längs en linje och minst sex meter från bandvagnen får första personen stå.

De svenska insatsplutonerna drillas inför övningen Cold Response i Norge.

Kall övning lockar insatssoldater

Hemvärnsförbandet bidrar första gången med de enda svenska markstrids-soldaterna vid den stora norska internationella militärövningen Cold Response 2009. Från Sverige deltar även flyg-förband samt stabs-officerare.

■ Omkring 160 man från insatsplutoner i de fyra nordligaste länen samt en kompanistab på 30 man och tio blågula finns på plats när den veckolånga övningen drar igång i mitten av mars.

– Det här ska bli intressant och givande, konstaterar kapten Olle Svensson från Norrbottensgruppen som leder de svenska hemvärnsförbandens verksamhet.

– Jag förväntar mig lite högre svansförlängning eftersom det är fråga om insatssoldater. Dom är lätt att leda och mycket taggade inför de kommande uppgifterna.

– Vi är under övningen underställda en finsk bataljon bestående av bland annat ett mekaniserat kompani. Vår uppgift blir att säkra flygplatser, utgöra flankskydd samt, säkra och skydda knutpunkter, fortsätter han.

I kylan och efter en tuff skidmarsch smakade den norska påsmaten utmärkt, tyckte Mathias Blomdahl, ställföreträdande gruppchef i Örnsköldsviks insatspluton.

Våra grabbar är på hugget konstaterar Peter Glud, insatsplutonchef i Örnsköldsvik. Man tycker det är lite speciellt att komma utomlands och till en så här stor övning.

– Vi hade en liten förövning i Sollefteå för några dagar sedan för att fräscha upp vinterkunskaperna. Mycket tid lades på skidåkning och fältlastning av fordonen. Vi hann också med lite stridsövning.

Det är en hel del utrustning som följer med till Norge, bland annat 16 bandvagnar, en radiobandvagn för kompanistaben samt tre lastbilar. Plutonerna medför också den ordinarie plutonsutrustningen, fyra ksp 58 per platon samt två granatgevär per platon. Soldaterna har sina egna handeldvapen.

Övningsområdet ligger i trakten kring

Bardufoss i Nordnorge. De svenska deltagarna ligger i tält och äter den norska ”grönmaten”. Det är inga små mängder mat det handlar om.

– Vi räknar med sju kubikmeter mat per platon, har en av kvartermästarna räknat ut.

TEXT & FOTO: UNO GRADIN

FAKTA COLD RESPONSE

Cold Response 2009 är en norsk nationell slutförsöksövning där nationer tillhörande NATO och PfP* länder inbjuds närvara. Målgrupper är chefer och soldater samt stabsofficerare.

*PfP står för Partnership for Peace och innefattar länder som har ett samarbete med NATO.

När imperierna roffade åt sig av Afrika

IMPERIALISMEN är inte död. Efter Kalla krigets upplösning har den aktualiseras som en kvarvarande surdeg att knåda. Det avskräckande exemplet är ofta koloniseringen av Afrika. Detta eftersom frigörelsen från kolonialmakterna sjuttiotalet är senare utlöste ett par dramatiska decennier; från 1950-talet till 1970-talet. Många länder lider ännu, bland annat Kongo, av sviterna efter kolonaltiden.

EN UTMÄRKT översikt över vad som skedde under själva koloniseringen av Afrika har skrivits av den holländske historikern Henk Wesseling: Söndra och härska. Uppdelningen av Afrika 1870–1914. Under läsningen överraskas man mest av den närmast obefintliga respekten för de mänskligor som redan fanns på plats. Imperierna roffade åt sig, i tävlan med varandra. Gränserna drogs godyckligt, som om kontinenten var en fri ödemark att exploatera.

Bild från utbrytarstaten Katangas 1-årsdag den 11 juli 1961.

De infödda hade redan under århundraden setts som slavar, nu såg man dem som billig arbetskraft (till slavlönar). Dessförinnan hade handelsmän och missionärer gjort sitt för att bearbeta afrikanerna. Och naturen, allt från malmfyndigheter till produktion av gummi och ”exotiska frukter”, låg öppen för europeisk ingenjörskonst och plantagedrift.

Till det intressanta men föga ovanliga hör att kolonialmakterna, om än i olika hög grad, utnyttjade inhemska maktstrukturer, stammotsättningar och hövdingadömen för att söndra och härska. Mången afrikan blev således, med eller mot sin vilja, ett redskap för kolonialmakten. Militären värvade eller tvångsrekryterade män som sedan utnyttjades

LARS BRINK

Ett försvar för människans frihet

- Det är bekvämt att associera slaveri med fenomenet europeisk slavhandel, såg mellan 1500 och 1850, och sedan bortse från alla de former av slaveri som har pågått inom olika civilisationer genom årtusenden och på sina håll pågår än i dag.

För att råda bot på denna fel-syn, eller rättare sagt, okunskap, påbörjade historikern Dick Har-
rison för några år sedan ett gi-
antiskt projekt: att skriva ”en
världshistoria om ofrihet”. 2006
kom första delen: Slaveri, forntid
till renässans. 2007 kom andra
delen: Slaveri, 1500 till 1800. Nu
föreligger tredje och sista delen:
Slaveri. 1800 till nutid. Alla ut-
givna av förlaget Historiska
Media.

Genast skall sägas om oss militärer: försvarsmakter har genom tiderna alltid varit regimers redskap i denna föga ärofulla han-

tering. I varje fall när kolonialismen var genomförd och stora delar av det vi nu kallar för Tredje världen behärskades av kolonialmakterna. Därför är det både naturligt och angeläget att i tiden Hemvärvnet rekommendera denna mäktiga triologi.

Harrisonss slaverihistoria har kritiseras. Detta genom att han naturligtvis också beskriver slaveriet som det formade sig långt innan den transatlantiska slavhandeln startade. Till exempel att också arabiska (mest i Östafrika) och afrikanska slavhandlare var verksamma som kidnappare och slavsäljare. Detta i samma tänkesätt som handlar om synen på mäniskor med annan hufärg eller annan kulturell profil.

Som flerfaldig afrikaresenär har jag mången gång slagits av hur slaveriets historia ännu präglar många mänskors identitet

och behov av rättskänsla. Mycket av dold racism, men också av rättfärdig antirasism, bottnar i ännu diffusa kunskaper.

På ön Gorée, från 1677 under fransk domvärjo, utanför Sene-gals huvudstad Dakar ligger än-nu kvar ”Slavarnas hus”, den sto-ra anläggning där svarta slavar förvarades i väntan på båttrans-port västerut. En vandring i dess undre regioner, murade källar-salar där slavarna hölls fångna under odrägliga villkor, är en vandring i en värld där rasismen var absolut.

Huset är i dag ett museum och besöks dagligen av gymnasieklasser som här får lära sig med den historiska verkligheten som klassrum. Förfädernas vända sitter i väggarna.

TEXT & FOTO:
LARS BRINK

*Senegalesiska gymnasieelever
lär sig i Slavarnas hus på ön
Gorée utanför Dakar om för-
fädernas grymma öde, att vänta
på slavskeppet som skulle föra
dem till Nord- eller Sydamerika.*

TITEL: Slaveri. 1800 till nutid
FÖRFATTARE: Dick Harrison
FÖRLAG: Historiska Media

Tärnsjö levandegör historien

För en försvarsväär är detta helig mark. Här bildades nämligen den fjärde januari 1940 det första hemvärvnet, alltså flera månader innan riksdagsbeslutet. Just i Nora socken med centralorten Tärnsjö i norra Uppland hade man av någon anledning mest bråttom.

Tre av museiföreningens stöttepelare. Fr v Sven-Erik Martinell, Herris Ingstedt och Tore Magnusson.

■ Uppslutningen blev god och så sent som i slutet av 1990-talet räknade man fortfarande 50-talet aktiva. Här fanns också en livaktig lottaförening. År 1960 hade den 38 medlemmar och detta i en kommun med i dag 2 500 invånare. Nu är bara Sven-Erik Martinell kvar i hemvärvnet. Han är chef för en huvflyggrupp som har sin bas i Västerås.

Tidningen träffar Sven-Erik i köket hemma hos Herris Ingstedt. Till gruppen ansluter sig också Tore Magnusson.

Blev väldig röra

– Vi hade två hemvärngårdar och en toppmodern skjutbana, vi tävlade och övade, berättar Herris Ingstedt.

Sen jämnades skjutbanan med marken och omorganisationen 2003 tog död på intresset: ”Gubbarna hade ingen lust att åka till Heby för att skjuta”.

– Ja, det blev en väldig röra under de tio senaste åren. Den lokala förankringen är borta, man kan inte tala om hemvärv längre. Mycket kortsliktigt sker i den nuvarande kvartalsekonomin, säger Sven-Erik Martinell, som började i försvaret som fältflygare.

Där stod man med mängder av gammal materiel, fotografier, priser, fanor och dokument. Upplands regemente ville inget ha. Herris och de andra bestäm-

Filmen producerades av Fagersta Bruks reklamavdelning och har restaurerats på initiativ av Jan Plantin.

de sig då för att etablera ett museum.

– Vi tyckte det var synd att ingen skulle veta vad vi hållit på med. Ett exempel på att försvarsviljan var stark här är att ortens folk samlade in pengar till en kulspruta. Vi vill hedra dem som byggde upp rörelsen, säger Tore Magnusson, som skrivit texterna om vad som hände de första åren.

Oavlönat arbete

Den nybildade museiföreningen fick disponera en liten byggnad intill stationshuset i Tärnsjö.

Pengar har inte varit något problem. Däremot drog det ut på tiden. Inventeringen av föremål kom igång 2004 och invigningen ägde rum först i september 2008. Det beror på att renoveringen i stort sett gjorts som oavlönat arbete. Upplandsmuseet har dock hjälpt till med tips om hur utställningen borde ordnas och framförallt predikat att gallringen måste vara hård. På en vind fann museigruppen ett dusintal välstrukna och helt oskadada lottaunifomer.

Under hösten har museet varit öppet för specialvisningar. Det ligger i ett turistattraktivt område med hembydsförening, vandrarehem, ånglok från nedlagda linjen Sala-Gävle och museum över den svenska-amerikanske folklivsmålaren Olof Krans.

– Responsen från besökarna har varit stor, säger Sven Erik Martinell.

Film från 1942

Kärnan i museet är handlingar som visar att här stod hemvärens vagga, en tidstypisk expedition och utrustning som vittnar om hur verksamheten i ett litet hemvärnsområde tedde sig under glansdagarna.

En verlig raritet är en film från 1942. Den framställdes av Fagersta Bruks reklamavdelning och hittades av före detta chefen för hv- och frivävdelningen på Upplands regemente Jan Plantin. Han såg till att den renoverades och överfördes till dvd. En räddningsaktion i sista stund. Under visning av celluloidfilmen började den brinna.

TEXT & FOTO:
ULF IVARSSON

Banta ryggsäcken med tio kilo

Laga mat i spritkök är en klassiker, men frågan är om man inte kan spara något kilo med ett lättare alternativ. Plastskedan som även är en gaffel är dock helt rätt i både vikt och funktion.

■ Packat ryggsäcken inför en tur i skogen eller i fjällen har nästan alla gjort. Men från att ha varit en tygpåse förvandlas ryggsäcken till en klump på tio kilo – trots att man bara har med sig det viktigaste. Med tält och sovsäck är man kanske uppe i 20 kilo.

Att bär tungt ger förstås status i vissa kretsar – ryggsäcken skall ju väga mycket. Någon berättar stolt om hur han eller hon gick åtta mil med 35 kilo på ryggen. Men är det verkligen en nödvändig tyngd?

JÖRGEN JOHANSSON släpade på 20 kilo i fjällen år efter år, och har nu skrivit boken "Vandra fjäderlätt". Inspirerad av amerikanska principen "ultra light backpacking" bantade han sin packning med över tio kilo – utan tumma på varken komfort eller säkerhet.

TITEL: *Vandra fjäderlätt och njut mer av färden*
FÖRFATTARE: Jörgen Johansson
FÖRLAG: Vildmarksbiblioteket

Behövs verkligen ett helt spritkök, till exempel? Det kanske räcker med en gasbrännare och en kastrull? Behövs alla finesser på ryggsäcken – hur ofta använder den genomsnittliga vandraren alla spännen och öglor egentligen? Och måste man ha en tung jacka som klarar av en vistelse i Himalaya – räcker det inte med en lätt och tät jacka och vid behov en tröja under? Behövs verkligen ett tungt tunneltält i alla lägen – räcker det oftast inte med något mindre och lättare? Och hur många fiffiga saker som packats ned används egentligen?

Nu håller nog inte alla med om allt som står ovan, men jag är övertygad om att alla kan hitta idéer i boken som förändrar hur man ser på sin packning. Och detta utan att minska säkerheten eller få en obekväm vistelse i naturen. Friluftslivet blir mycket trevligare om man inte bär tio kilo för mycket.

Efter att ha läst den här boken kan de flesta banta sina ryggsäckar rejält, även om man inte börjar jaga gram med samma iver som författaren. Det är nog många som kommer att önska att de läst den här boken mycket tidigare.

TEXT & FOTO:
JOACHIM BRINK

UPPLEV MULLRANDE STRIDSVAGNAR!

100-tals fungerande stridsfordon från 1900-talet. Militariämässor, krigsveteraner, öltält, Churchills hem Chartwell m.m. Resan till **War & Peace SHOW** i England genomförs den **23–26 juli 2009**.

D-Day på Gold, Juno och Sword Beach

Resan genomförs **23–26 april** och **10–13 september 2009**.

Följ med till Omaha Beach och D-Day

Resan genomförs den **21–24 maj 2009**.

För anmälan och information se vår hemsida:

www.historictravel.se

Jan Ågren, 073-673 19 06

Orvar Nilsson - viktig bricka i stort spel

Orvar Nilsson som jägarplutonchef vid Jandeba på Svirfronten, februari 1944.

■ Överstelöjtnant Orvar Nilsson, Halmstad, under åren 1963–1974 chef för Hemvärnets Stridskola och legendarisk Finlandsfrivillig, har avlidit i en ålder av 89 år. Närmast sörjande är hustrun Nanna och döttrarna May och Inger.

Krigare och författare

Därmed har en av de främsta och mest erfarna förträdarna för svenska krigsfrivilliga gått ur tiden. Hans officersbana, ett i sig seriöst och ideellt betingat äventyr, omspänner tiden från hans första engagemang för Finland, som 20-årig granatkastartroppchef vid Svenska Frivilligkåren 1940 till ordförandeskapet för Förbundet Svenska Finlandsfrivilliga, år 2000 omväntlat till Svenska Finlandsfrivilligas Minnesförening.

Om denna långa krigarbana har Orvar Nilsson skrivit två böcker: *Liten bricka i stort spel* (1982) och *När Finlands sak blev min*

(2002). Och tusentals hemvärnssoldater och officerselever har under åren haft förmånen att lyssna på Orvar Nilssons föredrag och föreläsningar om sina breda stridserfarenheter.

Tigrarna vid Tali

Hösten 1943 var han således åter i Finland, nu som vice kompanichef och chef för en jägarpluton vid Svenska Frivilligkompaniet ingående i det svenska språkiga Infanteriregemente 13. Efter att ha varit grupperat vid Svir-fronten sattes regementet in vid fronten på Karelska Näset i juni 1944. De omväntnat hårdå striderna på Näset i samband med det sovjetiska storanfallet har betecknats som en avvärjningsseger.

Det lilla kompaniets insatser på slagfält som Vierumäki och Ihanatala är väl kända. Filmen *Tali-Ihantala – Slaget och Finland*, från 2007 är högaktuell i dag. ”Tigrarna vid Tali” har blivit ett talesätt om de förband (riksvens-

kar och finländare) som bland annat i trakten av Tali kvarn bidrog till att anfallet avvärjdes och förhindrade de sovjetiska divisionernas vidare framträngande västerut.

I Korea och på Cypern

Svensk militär har i omgångar bidragit till uppbyggnaden av Etiopiens försvarsmakt. En etiopisk bataljon deltog under FN-flagg i Koreakriget från 1950. Nilsson var med som instruktör. Vid det svenska fältsjukhuset i Korea tjänstgjorde en sjuksköterska, Nanna, som snart skulle bli Orvars hustru. Ibland är världen liten. Orvar Nilsson skulle sedan bli en uppskattad trupputbildare vid I 16 i Halmstad och vid I 14 i Gävle.

När översten och Kongo-veteranen Jonas Wærn skulle organisera en FN-bataljon till Cypern 1964 utsåg han, en av Sveriges mesta krigsveteraner, Orvar Nilsson, till sin ställföreträdare. Ty ingen visste då hur

skarpt läget skulle kunna bli. Jag hade själv förmånen att, på lägre nivå, tjänstgöra i denna av krigserfarenheter välfyllda bataljon.

Skolchefens timmar på HvSS

Tusentals elever vid HvSS, under åren 1963–1974, kan vittna om den tyngd som omgav Orvar Nilssons lektioner under skolchefens timmar, obligatoriska för varje kurs.

Att Orvar Nilsson skulle bli något av de Svenska Finlandsfrivilligas nestor i alla kontakter med det offentliga Finland var väntat. Ingen slump således att han av Tarja Halonen fick motta Frihetsskorset av II:a klass, liksom att vara hedersgäst vid presidentens mottagning på Finlands 90-åriga självständighetsdag, den 6 december 2007.

Svensk hemvärnsrörelse och övrigt frivilligförsvaret har all anledning att minnas Orvar Nilsson.

LARS BRINK

En hel arsenal av fordon

Ett av världens största militära fordonsmuseum, Arsenalen, ska börja byggas i Strängnäs. Förutom utställningslokaler med fordon i sin ”naturliga” miljö kommer det även att finnas studiesamlingar med runt 350 fordon. En uppvisningsarena samt terrängbana gör det möjligt att både åka med och se fordonen i aktion. Arsenalen är ett led i arbetet att bevara det militära kulturarvet. Samlingarna kommer från Statens Försvarshistoriska Museer, däribland Militärfordonsmuseet i Malmköping, samt Pansarmuseet i Axvall. Museet öppnar för besökare sommaren 2010.

ILLUSTRATION:

MIKAEL SUNDBERG/ARSENALEN

Torgny Hanson ser upplevelser för militärmusikens lyssnare

Efter 16 år med militärmusik tackar Torgny Hanson för denna tid. För Tidningen Hemvänet ger han sin vision om slagverks och trumpeters framtid i militärens värld.

■ – Musiken måste ge mäniskor fler tillfällen till möten med levande musik. Att ge upplevelser, säger den nyligen pensionerade musikinspektören vid Försvarsmusikcentrum.

Vi jämför med rockmusik och det irländska bandet U2, vars sångare Bono sa att musik kan påverka temperaturen i ett rum.

– Han har förmodligen rätt. Musik frigör energi hos mäniskor. De får en annan puls och deras kroppsvärme påverkar rummet, säger Torgny Hanson.

Han menar att många mäniskor i dag lever i ett förhållande till musik som inte har en levande kontakt mellan musiker och lyssnare.

– Det är så många tekniska möjligheter med iPods, nätet och förstås gamla hederliga cd-skivor och ljudradion.

En kyrkobesökare som går på konserter kan uppleva tonernas styrka. Det är mäktigt när motettkören levererar i ett akustiskt välbyggt kyrkorum. En stark kraft tycks strömma genom åhörarna.

– Jo, det finns mycket musik kan påverka hos lyssnaren. Tittar vi på marschmusik tycks den ha en stor inverkan på lyssnaren, säger Torgny Hanson.

I FARFARS OCH FARS FOTSPÅR

Kompositören av marschmusik har en hel palett att måla med. Denna musik har i sig själv en enkel och okomplicerad grund. Den har ett och samma tempo och puls. Den slår an hos lyssnaren med omedelbar verkan. Med dessa enkla ramar kan kompositören arbeta med flera parametrar som fräsning, klang, harmonier, tonalitet och melodi.

Och det är dirigentens roll att förmedla kompositörens intentioner vid framföranden. Torgny Hanson har lång erfarenhet av att hålla i pinnen framför en orkester. Det tycks ligga i generna. Hans farfar var dirigent hos Frälsningsarmén. Det var hans far också. Det var han också. Det är

Torgny Hanson ser militärmusik som ett levande kontaktmedel – inte bara en ceremoni.

hans bägge söner också. Tala om gener som inte hoppar över en generation.

Vilka utmaningar har framtidens hemvärmusik?

– Om hemvärmusiken hördes och syntes oftare så skulle hemvärvet och Försvarsmakten också få en bredare koppling och förankring hos den enskilde medborgaren.

– Vissa delar måste utvecklas. På ledningsnivå måste det finnas visioner och beslutsamhet.

– Kärchefer och musicaliska ledare måste hela tiden ha en progressiv och kreativ tanke på att nå de här målen.

Du har arbetat på ledningsnivå i många år. Hur har du gjort då?

– Många skulle nog beskriva mig som krävande och uppmuntrande. Jag tror att jag har jobbat med både morot och piska. Jag har sett till att lära känna så många dirigenter och musikledare som möjligt, att uppmuntra dem och ge råd om hur de kan förbättra sig på det de gör, säger Torgny Hanson.

Om du tittar på marschrepertoaren så är det

ganska mycket tyska kompositörer?

– Vi är influerade av tyskt 1800-tal. Till del beror det på drottning Viktoria som kom från Tyskland men också på traditioner som sträcker sig tillbaka till 1600-talet. Jag tycker att det finns mycket fin musik från England, Frankrike, USA och våra nordiska grannländer.

DIREKTKONTAKT

Torgny Hanson har studerat trumpet vid Guildhall School of Music and Drama i London. Där kom han i kontakt med engelsk militärmusik vid besök hos gardesmusikkårerna och Royal Air Force i Uxbridge.

– Jag upplevde hur den engelska militärmusiken ger stort utrymme för direkt kontaktskapande möten med allmänheten. Det gäller inte bara Changing of the Guards vid Buckingham Palace.

Efter 16 år tackar Torgny Hanson för sig men fortsätter sin musicaliska verksamhet i egen regi, i eget företag.

**TEXT & FOTO:
PER LUNQE**

ARMÉINSPEKTÖREN: Vi måste finnas i hela landet

För att förebygga hot och incidenter i Sverige är det viktigt att visa närväro. Därför behöver Armén och Hemvärvnet finnas i hela landet med stående förband och kontrakterade hemvärnssoldater.

■ Vad Sverige har för nationella ambitioner har inte varit lika tydligt som de internationella. Det som nu är politiskt efterfrågat stämmer mycket väl överens med Överbefälhavarens inriktning på att försvarsmakten ska kunna verka både nationellt och internationellt. Ur nationell synvinkel finns det vissa delar i planeringsanvisningarna och försvarsberedningens rapport som är extra intressanta för Armén:

- ”Tillgängliga och användbara”. Detta kräver en kombination av stående förband och förband som är kontrakterade vilka måste vara bra samövade och fullt utrustade.

- Kunna ”verka över hela konfliktskalan”, från att slå en motståndare till att genomföra stöd till samhället.

- Visa närväro för att upprätthålla territoriell integritet och försvara eget territorium. Arméförbanden behöver i sin dagliga utgångsgruppering finnas i hela landet för att därifrån kunna lösa uppgifter när läget så kräver.

- ”Markoperativ kontroll” kräver uthållig närväro av markstridsförband.

- För att få en trovärdig förmåga att leva upp till kravet att ”leda och genomföra insatser inom ramen för brigadstrids-

grupp” måste förbanden regelbundet genomföra större övningar upp till brigadnivå.

- Arméns olika vapensystem behöver komplettera varandra samt i vissa fall kunna överlappa system i andra försvarsgrenar. Inom armén behövs både lätta förband och förband innehållande stridsvagnar och stridsfordon. Detta medför förmåga att kunna anpassa både eldkraft och skyddsnivå så att våra förband överlever och löser tilldelade uppgifter.

- Armén och Hemvärvnet behöver mer samövning tillsammans med Flygvapnet och Marin.

Genom att bland annat ha förmågan att lösa uppgiften skydda, med delar eller hela Arméns insatsorganisation, skapas förutsättning för Markoperativ kontroll. Därigenom kan samhället fortsätta fungera i olika beredskaps steg eller hotnivåer och Flygvapnet och Marin kan verka från sina basområden.

HEMVÄRVNET behöver en högre förmåga att lösa uppgiften skydda objekt eller plats. Det kan man lösa genom fler insatsplutoner eller en fördubbling av den kontrakterade tiden för de vanliga hemvärnssoldaterna. Utrustningen upp till plutonsnivå bör

Militärgeografiskt viktiga områden.

också ses över och moderniseras.

Genom att visa närväro för att upprätthålla territoriell integritet kan arméförband verka i förebyggande syfte så att det inte sker några incidenter eller hot uppstår, det vill säga skapa ”tröskleffekt”.

GENOM ATT HA användbara förband med hög förmåga tillgängliga i beredskap ökar den nationella handlingsfriheten.

Utifrån de planeringsanvis-

ningar som regeringen fastställt bedöms arméns insatsorganisation 2014 minska i volym från dagens cirka tre brigader (cirka 18 000 soldater/officerare) till två brigader (cirka 12 500 soldater och officerare). Generellt krävs ett styrkeförhållande på minst 3:1 – man behöver vara minst tre gånger starkare än motståndaren för att slå en fiendlig styrka. Detta är något som både politiker och befolkningen behöver reflektera över.

FÖR ATT TILLSAMMANS med Hemvärvnet ha markoperativ kontroll i olika områden måste vi utveckla förmågan att kunna verka i alla de militärgeografiskt viktiga områdena.

För att kunna leverera den förmåga som regeringen efterfrågar i både nationella och internationella insatser behövs en försvarsmakt bestående av Armé, Marin, Flygvapen och ett kvalificerat Hemvärv.

Armén och dess personal är beredd att anta den utmaning vi står inför.

BERNDT GRUNDEVIK
GENERALMAJOR/ARMÉINSPEKTÖR

EN LÄNGRE VERSION
MED UTDRAG UR FÖRSVARSBEREDNINGENS RAPPORT FINNS PÅ
www.tidningenhemvart.se

Försvarsmakten vaktar också i fred!

■ Tyvärr ökar inte mitt förtroende för Beredskapspolisen efter att ha läst Mikael Sörensens insändare ”Polisen vaktar i fred” i nummer 5–6.

Efter att ha studerat lagen (1990:217) om skydd för samhällsviktiga anläggningar m.m. och Förordning (1990:1334) om skydd för samhällsviktiga anläggningar med mera kan jag konstatera att det inte någonstans görs skillnad på olika skyddsobjekt.

Ett skyddsobjekt är ett skydds-

objekt oavsett om det innehåller försvarsmateriel, är en flygplats eller annan viktig anläggning. I 9§ i ovan nämnda lag kan man läsa:

”För bevakning av skyddsobjekt får anlitas polismän, militär personal eller annan särskilt utsett personal. Den som bevakar ett skyddsobjekt och inte är polisman benämns skyddsvakt.”

Det finns ingenting i lagtexten som gör skillnad på om det är fred eller krig. Ett skyddsobjekt bevakas av polis eller skyddsvakt.

Jag hoppas att det är en enskild medlem av beredskapspolisen som missuppfattat reglerna kring bevakning av skyddsobjekt och att det inte gäller för hela beredskapspolisen.

Jag tycker mig läsa mellan raderna på Mikael Sörensens insändare att han är avundsjuk på att Hemvärvnet används för olika uppdrag mycket oftare än beredskapspolisen. Hemvärvnet har som en av sina uppgifter att bevakar skyddsobjekt och det är vi utbildade för.

Trots god retorik så blev slutresultatet av din insändare ett slag i luften. Försvarsmakten; där Hemvärvnet ingår kan bevakar skyddsobjekt. I stället för att Mikael Sörensen kastar avundsjuka blickar på Hemvärvnet tycker jag att det vore bättre om vi genomförde gemensamma övningar för att lära oss och byta erfarenheter av varandra. Vi har trots allt ett gemensamt uppdrag och det är att skydda vårt land vid svåra påfrestningar.

HENRIK EINARSSON

Bryter Försvarsmakten mot jämställdhetslagen?

■ Bryter försvarsmakten mot FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, som även finns inkluderat i den Svenska jämställdhetslagen samt Frivilligbrevet (FFS 1978:44)? Denna fråga ställs med anledning av hantering av hemvärnsbefälens befälsgrader vid deltagande dels i internationella uppdrag samt vid frivillig anställning inom FM.

ATT HEMVÄRNET är en del av försvarsmakten och de nationella skyddsstyrkorna råder det väingen tveksamhet om. Men vid deltagande i aktiviteter inom FM som ligger utanför hemvärnets uppgifter så är vi tydligen

inte längre en del av FM. Hemvärnsbefälen degraderas till den grad de har/hade vid avslutad värnpliktsutbildning, senaste krigsförbandsövning eller motsvarande. Detta oavsett övriga meriter erhållna genom hemvärnet. Detta strider enligt min mening mot bland annat den Svenska jämställdhetslagen och helt klart mot Frivilligbrevet FFS 1978:44.

Ett annat exempel som bryter mot jämställdhetslagen är att vid regementsorder, punkten för personalförändringar där tillsvidareanställd personal tituleras med grad och befattning, så anges varken grad eller befattning för hemvärnsbefäl

Hemvärvnets grader räknas inte i övriga Försvarsmakten.

med tillfällig anställning.

Detta sätt att behandla hemvärnsbefäl inom FM anser jag inte vara förenligt med den värdegrund som förespråkas.

JAG EFTERLYSER ett tydligt reglemente för hantering och sätt att agera när dessa frågor uppstår, lika behandling oavsett tillhörighet och befattning är ett måste

oavsett om tillhörigheten är hemvärnet eller annan organisation inom FM.

En befälsgrad visar vilken utbildning personen har, inte vilken befattnings. Är det så att FM inte anser att utbildningen hemvärnsbefälen får genom Hemvärvnets stridsskola motsvarar den grad vi bär så är gradsystemet felaktigt utformat. År detta fallet, vad gäller juridiskt då hemvärnsbefäl åläggs samma ansvar som yrkesofficerare vid övning och utbildning. Har hemvärnsbefälen kompetensen eller inte?

KAPTEN JIMMY PETTERSSON
STABSCHEF
HÖGLANDSBATALJONEN

Den svenska försvarspolitiken 2009 tolkad av Sixten.

Hur fick Hemvärvnet ett A- och ett B-lag?

■ Det är fullt tydligt att hemvärvnet nu indelats i A- och B-lag. Det finns avgörande skillnader i utrustning och vad övningsverksamheten får costa. A-laget överstrid i bebyggelse på försvarsmaktens anläggningar medan B-laget knattrar löspugg i skogen. A-laget är insatsförbanden och B-laget det allmänna hemvärvnet.

DET BLEV mycket tydligt för mig när jag träffade hemvärns kamrater från vårt avlånga land under en platonchefskurs förra året. Det är inte bara utbildningstid som skiljer. De som går en platonchefsutbildning har ofta varit med i ganska många år och har en god utbildningsställpunkt. Det visar sig att vi lärt oss olika saker och det är känt att tilldelad utrustning skiljer sig en hel del. A-laget har i det närmaste full modell 90 mundering med taktiska hörselskydd, vätskesystem med mera medan vissa ur B-laget fortfarande har stridssele och plåthjälm.

Övningsbudgeten skiljer även den högst väsentligt. A-lagets

övningar får kosta betydligt mer och genomförs ofta på ”dyrare” övningsanläggningar. Det finns generöst tilldelad ammunition till alla vapensystem samtidigt som man hör skräckhistorier från B-lagets årliga vapenkavşövningar där soldaten får eldupphör efter tre skott om han satt alla i första försöket. Man frågar sig om det är en medveten uppdelning och vad den får för konsekvenser.

Vi vet i dag att insats lockar de yngre och att de så småningom upplever att de inte kan göra sina 60 timmar på grund av familjebildning, studier och annat. Det är dock få som växlar över till 20 timmars hemvärvnet. I stället lämnar man in sin utrustning och slutar. Det här är inte bra.

JAG UPPLERVER att det allmänna hemvärvnet utarmas och får dåliga övningar vilket leder till att våra soldater inte känner sig motiverade att anmäla sig till våra övningar. Det är inte roligt när man står still i utvecklingen.

LARS FREDRIKSSON

POSTTIDNING

Avsändare: Tidningen Hemvärnet, 107 85 Stockholm

Fel adress? Om din tidning kommer med fel adress, uteblir eller skickas till dig, trots att du lämnat hemvärnet, ska du i första hand vända dig till din utbildningsgrupp för rättelse, inte till tidningens redaktion.

Detta gäller ALL krigsplacerad personal, både hemvärnsmän och avtalspersonal.

"Stärks hemvärnet så stärks lottorna också"

Svenska lottakåren står liksom de övriga frivilliga försvarsorganisationerna inför en förändring. Med tidigare marinlottan Annette Rihagen som rikslottachef har de en fast hand vid rodret. Som vd för Svensk Kassaservice är hon van att leda förändringsarbeten.

■ De första steget i sin lottakarriär tog Annette Rihagen i 20-årsåldern.

– Min bästa kompis pappa var engagerad i hemvärnet och tyckte det var bra för flickor att utbilda sig i lottorna. Mitt första intryck var att det fanns så otroligt mycket utbildningar. Den första lottaskolan i Karlskrona var en höjdpunkt. De tre veckorna var tuffa som bara den men jätteroliga och en positiv upplevelse, säger Annette Rihagen som fortsatte som sambandslotta inom marinen.

– Engagemanget innebär så mycket mer. Man tror på idén som lottorna står för – demokrati, säkerhet och mänskliga rättigheter. Var du än är i landet kan du ta kontakt med en kår och känna dig välkommen. *Vad tror du att du kan bidra med?*

– Jag känner ett stort engagemang i de här frågorna. Ledarskapet, och förändringsarbetet som jag har erfarenhet av genom mitt civila yrke kan jag använda även i Svenska Lottakåren. Sedan är jag bra på ekonomi.

Den statliga utredning som nu är på remiss pekar på ett minskat behov av frivilliga försvarsorganisationer i Försvarsmakten, med undantag för hemvärnet. Hur påverkar det er?

– Hela Försvarsmaktens förändringsarbete avspeglar sig även på frivilligorganisationerna. Nu när det satsas på hemvärnet som det nationella försvaret vill vi fortsätta att va-

Nya rikslottachefen Annette Rihagen ser nya möjligheter.

ra med. Hemvärnet är oerhört viktigt, där har vi funnits länge med vår erfarenhet och kunskap. Stärks hemvärnet så stärks lottorna också.

Grunden i er verksamhet har varit folkkörankringen, något som utredningen inte längre tycker är viktigt?

– Det gör mig lite rädd, vem ska stå för folkkörankringen om vi tar bort allmän värnplicht i fredstid? Hur får vi förståelse och kunskap för vårt försvar och vikten av att ha ett försvar i landet?

Utredningen föreslår också ett namnbyte till beredskapsorganisationer, eftersom krisberedskap blir en central uppgift?

– Det handlar om att bredda verksamheten. Även inom krisberedskapen har lottorna en uppgift att fylla, vid övervälmningar och elavbrott är vi ute och arbetar med hemvärnet och kan öka uthålligheten.

Men vill vi kunna utbilda och öva för dessa uppgifter, inte bara rycka ut när det händer. *I utredningen ifrågasätts även renna kvinnoorganisationer?*

– Finns det en politisk vilja bakom? I så fall kommer det att påverka alla enkönade organisationer – då är frågan mycket större än så. Tittar man på andelen kvinnor i Försvarsmakten så är den väldigt låg och vi kan vara en kanal in. En kvinnoorganisation är också ett sätt att nå nya svenskar, exempelvis invandrarkvinnor, som kanske kan komma in i samhället via oss, säger hon och påpekar att det finns behov av att fundera vidare på frågan.

Hur ska ni kunna lösa problemen med nyrekrytering?

– Det finns ingen enkel lösning, vi måste ha bra utbildningar och bra uppdrag så man får användning för sina

kunskaper både i Försvarsmakten och på den civila sidan. Det måste vara behovsstyrkt, förr kunde vi ha ett smörgåsbord av utbildningar, nu utbildar vi bara där det finns behov.

Annette Rihagen har själv besökt bevakningslottautbildningen i Härnösand och hon öser beröm över instruktörerna och direktutbildningen.

– Jag tycker absolut att lottor ska gå bevakningslottautbildningen i framtiden. Om vi har den gemensamt med hemvärnets direktutbildning får dessutom Försvarsmakten en bra rekryteringsbas för värnplichten. Vi utbildas redan i dag på vapen och för att försvara oss. Vi vill dessutom tjänstgöra i utlandsmissioner och då ingår vapen.

TEXT & FOTO:
THERÈSE ÅKERSTEDT